Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

Competències bàsiques de l'àmbit lingüístic

A FAVOR DE L'ÈXIT ESCOLAR

Llengua catalana i llengua castellana

Identificació i desplegament a l'educació primària

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

Competències bàsiques de l'àmbit lingüístic

Llengua catalana i llengua castellana

Identificació i desplegament a l'educació primària

URL: www.gencat.cat/ensenyament

Aquest llibre està publicat amb una llicència Creative Commons Reconeixement-No comercial-Compartir igual 3.0 Espanya.
Per veure'n una còpia, visiteu:
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/es/legalcode.ca

Els termes de la llicència impliquen que aquest material pot ser:
• reproduït, distribuït i comunicat públicament sempre que se'n reconegui l'autoria;
• reproduït, distribuït i comunicat públicament sempre que l'ús no sigui comercial, i
• utilitzat per generar una obra derivada sempre que aquesta quedi subjecta a una llicència idèntica a aquesta.

Aquest document ha estat elaborat per un grup de treball coordinat pel Dr. Joan Mallart i el Dr. Jaume Sarramona

© Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

Elaboració: **Direcció General d'Educació Infantil i Primària**
Edició: **Servei de Comunicació i Publicacions**
1a edició: **gener de 2013**
Disseny de la coberta: **Estudi Carme Vives**
Impressió: **Milenio Serveis**
Tiratge: **500 exemplars**
Dipòsit legal: **B-2886-2013**

Índex

Presentació 5

Introducció 6

Competències bàsiques de llengua catalana i llengua castellana 8

Dimensió comprensió lectora 10
- **Competència 1.** Llegir amb fluïdesa per comprendre textos de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i escolars en diferents formats i suports 11
- **Competència 2.** Aplicar estratègies de comprensió per obtenir informació, interpretar i valorar el contingut d'acord amb la tipologia i la complexitat del text i el propòsit de la lectura 15
- **Competència 3.** Utilitzar, per comprendre un text, l'estructura i el format de cada gènere textual i el component semàntic de les paraules i de les estructures morfosintàctiques més habituals 21
- **Competència 4.** Aplicar estratègies de cerca i gestió de la informació per adquirir coneixement propi 26

Dimensió expressió escrita 30
- **Competència 5**. Planificar l'escrit d'acord amb la situació comunicativa i el destinatari 31
- **Competència 6.** Produir textos de tipologies diverses amb un lèxic i estructura que s'adeqüin al tipus de text, a les intencions i al destinatari 34
- **Competència 7.** Revisar el text per millorar-lo i tenir cura de la seva presentació formal en funció de la situació comunicativa 39

Dimensió comunicació oral 44
- **Competència 8.** Comprendre textos orals de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i escolars 45
- **Competència 9.** Produir textos orals de tipologia diversa adequats a la situació comunicativa 51
- **Competència 10.** Interactuar en situacions on intervé més d'un interlocutor, utilitzant estratègies que afavoreixin la comunicació oral 55

Dimensió literària 59
- **Competència 11.** Llegir fragments i obres i conèixer alguns autors i autores significatius de la literatura catalana, castellana i universal 60
- **Competència 12.** Crear textos amb recursos literaris per expressar sentiments, realitats i ficcions 66

Dimensió plurilingüe i intercultural 69
- **Competència 13.** Ser conscient de la pertinença a la comunitat lingüística i cultural catalana, i mostrar interès per l'ús de la llengua catalana 70
- **Competència 14.** Conèixer i valorar la diversitat lingüística i cultural de Catalunya, l'Estat espanyol, d'Europa i del món 73

Annex 1
Continguts clau de les competències 76

Annex 2
Competències i nivells de gradació 78

Annex 3
ARC (aplicació de recursos al currículum) 83

Presentació

El Govern de la Generalitat de Catalunya, mitjançant el Departament d'Ensenyament, promou i lidera una **ofensiva de país a favor de l'èxit escolar**, que vol implicar i comprometre tota la societat catalana, amb l'objectiu de millorar els resultats educatius i reduir les taxes de fracàs escolar i d'abandó dels estudis.

La Unió Europea ha establert objectius educatius, en el marc de l'Estratègia Europa 2020 (ET-2020), que han de permetre l'assoliment d'una economia intel·ligent, inclusiva i sostenible. Uns objectius que Catalunya assumeix i que l'obliguen a focalitzar els esforços del Govern en la millora dels resultats escolars i del nivell formatiu dels ciutadans, per aconseguir el ple desenvolupament personal, professional i social al llarg de la vida. Dins d'aquests objectius europeus s'inclou que, en l'horitzó 2020, *el percentatge d'alumnes de 15 anys amb baix rendiment en competències bàsiques en lectura, matemàtiques i ciències hauria de ser inferior al 15 %.*

En els darrers cursos, el Departament d'Ensenyament ha realitzat diverses avaluacions externes de caràcter mostral (avaluacions diagnòstiques, proves PISA, etc.) i ha portat a terme avaluacions externes a tot l'alumnat de 6è d'educació primària i de 4t curs d'educació secundària obligatòria, on l'objectiu és determinar el grau d'assoliment de l'alumnat en competències bàsiques, amb la finalitat de promoure l'adopció de mesures que permetin la millora de la qualitat del sistema educatiu i dels centres, així com la millora de l'activitat docent del professorat.

D'altra banda, d'acord amb l'article 97 de la LEC (Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació), els centres exerceixen l'autonomia pedagògica, a partir del marc curricular establert, i en poden concretar els objectius, les **competències bàsiques**, els continguts, els mètodes pedagògics i els criteris d'avaluació.

Dins d'aquest marc de referència, el Departament d'Ensenyament ha impulsat l'elaboració de diversos documents per al desplegament i concreció de les competències associades a les diferents matèries del currículum. El document que ara presentem correspon a la competència bàsica de **l'àmbit lingüístic** (llengua catalana i llengua castellana) per a l'educació primària.

Els elements que componen el document aporten informació relativa a la gradació de l'assoliment de les competències de l'àmbit al final de cada etapa educativa, la identificació dels continguts clau associats a cada competència, les orientacions metodològiques per a l'aplicació a l'aula, exemples d'activitats d'avaluació amb indicadors relacionats amb els diferents graus d'assoliment i, finalment, una referència als recursos actualment disponibles on es poden trobar exemples pràctics d'activitats d'aula relacionats amb el desenvolupament de les competències (aplicació de recursos al currículum - ARC).

Aquest document ha estat elaborat amb la participació de professionals de l'àmbit universitari i de professorat dels centres públics i privats de Catalunya.

El treball dut a terme ha de contribuir a continuar avançant en la millora de la qualitat del sistema educatiu del nostre país, en l'actualització professional dels nostres docents i, en definitiva, en la millora de l'èxit educatiu del nostre alumnat.

Irene Rigau i Oliver
Consellera d'Ensenyament

Introducció

El Departament d'Ensenyament ha elaborat aquest document d'orientacions per al desplegament de les competències bàsiques de l'etapa de primària amb la finalitat d'ajudar els centres a l'hora de desenvolupar el currículum de les àrees de llengua catalana i literatura i llengua castellana i literatura, de l'àmbit de llengües.

En l'elaboració de la proposta de les competències s'ha optat per cinc dimensions: comprensió lectora, expressió escrita, comunicació oral, literària i plurilingüe i intercultural. Les competències presentades sovint tenen continguts comuns i això es tradueix en relacions entre les dimensions. Així, per exemple, la dimensió d'expressió escrita manté relacions amb la d'expressió oral pel que fa a les diferents tipologies textuals.

S'ha fet una tria dels continguts que contribueixen en major mesura al desenvolupament de cada una de les competències. Són els anomenats continguts clau. A l'annex 1 hi ha la taula que els exposa i els relaciona.

Cada competència s'ha graduat en tres nivells de consecució: satisfactori (nivell 1), notable (nivell 2) i excel·lent (nivell 3), que van des de l'assoliment fins a l'excel·lència en la competència. Cal tenir en compte que cada nivell porta implícit l'assoliment de l'anterior i que tots tres fan referència a l'últim curs de l'etapa. Els criteris que s'han utilitzat per a la gradació es basen en el grau d'autonomia dels alumnes, en la complexitat dels textos i de les lectures i en el grau d'adquisició de les estratègies, entre altres aspectes.

Amb les orientacions metodològiques que es donen per al treball de cada competència es vol facilitar la feina del professorat presentant-li les línies generals que han de guiar el treball a l'aula: les estratègies, els criteris de selecció i ordenació de les activitats, els materials i els recursos, l'agrupament dels alumnes, les possibles relacions amb altres àrees i competències...

Els tres nivells d'adquisició de les competències es desenvolupen amb una proposta d'indicadors per a cadascuna i amb una activitat d'avaluació, a títol d'exemple, que permet detectar el nivell de l'alumne. A l'annex 2 hi ha la taula que recull els tres nivells de gradació de totes les competències.

Les competències de l'àmbit lingüístic fan referència a la utilització del llenguatge com a instrument per interpretar i comprendre la realitat a través de textos orals i escrits, per comunicar-se de forma oral i escrita, i per organitzar i autoregular el pensament, les emocions i la conducta. Aquestes competències permeten expressar pensaments, emocions, vivències i opinions; emetre judicis crítics i ètics; generar idees i estructurar el coneixement. Això implica tenir capacitat per llegir, escoltar, analitzar, admetre opinions diferents i expressar-se adequadament.

Al final de l'educació primària l'alumnat ha d'haver desenvolupat les competències comunicatives i lingüístiques que facin possible que, tant personalment com socialment, sigui capaç d'actuar i reeixir en el seu entorn i construir els fonaments de la ciutadania i del coneixement, i així poder afrontar els reptes de la societat plural, multilingüe i multicultural.

L'alumnat, en acabar aquesta etapa, ha de ser capaç d'exercir les habilitats de comunicació que li permetin expressar la seva comprensió de la realitat; relacionar-se amb persones de la seva edat i adults de tot arreu, integrar, comprendre, valorar i comunicar els continguts i valors propis de la seva cultura.

Per formar parlants plurilingües i respectuosos envers la interculturalitat, calen l'assoliment de la competència plena en català i en castellà, una actitud positiva vers la diversitat lingüística i el desig d'aprendre altres llen-

gües. El professorat ha de considerar la diferent presència social que aquestes llengües poden tenir, per ferne un tractament diferenciat.

El desenvolupament d'aquestes competències no ha de ser un afer exclusiu de l'àrea de llengua, sinó que és responsabilitat de totes les àrees. Una part important de l'èxit en aquest treball vindrà, a més, donat per la manera de tractar la llengua vehicular i d'aprenentatge. Cal tenir molt en compte, en la pràctica educativa, la llengua familiar de l'alumne/a, en especial la de l'alumne/a d'origen immigrant, cosa que, a més, afavorirà que el català esdevingui llengua comuna i eina de cohesió social.

Competències bàsiques de llengua catalana i llengua castellana

DIMENSIÓ COMPRENSIÓ LECTORA

Competència 1. Llegir amb fluïdesa per comprendre textos de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i escolars en diferents formats i suports.

Competència 2. Aplicar estratègies de comprensió per obtenir informació, interpretar i valorar el contingut d'acord amb la tipologia i la complexitat del text i el propòsit de la lectura.

Competència 3. Utilitzar, per comprendre un text, l'estructura i el format de cada gènere textual i el component semàntic de les paraules i de les estructures morfosintàctiques més habituals.

Competència 4. Aplicar estratègies de cerca i gestió de la informació per adquirir coneixement propi.

DIMENSIÓ EXPRESSIÓ ESCRITA

Competència 5. Planificar l'escrit d'acord amb la situació comunicativa i el destinatari.

Competència 6. Produir textos de tipologies diverses amb un lèxic i estructura que s'adeqüin al tipus de text, a les intencions i al destinatari.

Competència 7. Revisar el text per millorar-lo i tenir cura de la seva presentació formal en funció de la situació comunicativa.

DIMENSIÓ COMUNICACIÓ ORAL

Competència 8. Comprendre textos orals de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i escolars.

Competència 9. Produir textos orals de tipologia diversa adequats a la situació comunicativa.

Competència 10. Interactuar en situacions on intervé més d'un interlocutor, utilitzant estratègies que afavoreixin la comunicació oral.

DIMENSIÓ LITERÀRIA

Competència 11. Llegir fragments i obres i conèixer alguns autors i autores significatius de la literatura catalana, castellana i universal.

Competència 12. Crear textos amb recursos literaris per expressar sentiments, realitats i ficcions.

DIMENSIÓ PLURILINGÜE I INTERCULTURAL

Competència 13. Ser conscient de la pertinença a la comunitat lingüística i cultural catalana i mostrar interès per l'ús de la llengua catalana.

Competència 14. Conèixer i valorar la diversitat lingüística i cultural de Catalunya, de l'Estat espanyol, d'Europa i del món.

Dimensió comprensió lectora

La **comprensió lectora** és la capacitat d'una persona per entendre, valorar i emprar textos escrits, per tal d'assolir objectius personals, desenvolupar el propi coneixement i potenciar-lo, així com també per poder participar en la societat.

Per comprendre, el lector necessita reconèixer les lletres, les paraules, les frases, i també interpretar el missatge que porta el text. Per això, un lector competent adequa la manera de llegir utilitzant estratègies lectores en funció del tipus de text, dels diferents formats i suports, i del propòsit de la lectura que l'ha motivat a llegir-lo. En tots aquests aspectes, hi intervenen diversos processos: localitzar i obtenir informació del text, saber integrar-la i interpretar-la, i reflexionar-hi i valorar-la.

Així doncs, un bon lector ha de:

- *Saber llegir*: relacionar grafia i so; reconèixer les paraules, l'estructura de les frases; relacionar les idees; tenir un propòsit de lectura; reconèixer l'estructura dels textos, les diverses tipologies i les seves funcionalitats, i emprar estratègies per a la comprensió lectora.
- *Llegir per aprendre*: per adquirir informació, cercar-la i tractar-la, per estudiar, per seguir instruccions, per desenvolupar el pensament..., utilitzant recursos com les TIC i les biblioteques.

  La tecnologia digital és un dels suports on cada vegada més es practica la lectura. La manera de llegir en un imprès o en pantalla és diferent. A l'imprès és més lineal i continuada, a la pantalla és multimodal, amb vincles, fent que el lector salti d'una pàgina a una altra...

  A la biblioteca, s'hi troben tot tipus de documents de suport per a l'aprenentatge. Els alumnes utilitzen els recursos que s'hi ofereixen per obtenir, interpretar i poder valorar informacions i opinions diferents.

- *Llegir per gust*: el gust per llegir s'adquireix desenvolupant l'hàbit lector i fomentant la lectura sistemàtica en qualsevol suport, aprenent a reflexionar sobre el que s'ha llegit, sabent-ho explicar mitjançant evidències orals o escrites i sabent-ho compartir. En el foment del gaudi de la lectura hi tindran un paper important la biblioteca, la família, les tutories de lectura, la formació literària, els bons models...

  La lectura apareix profundament relacionada amb la capacitat per aprendre i pensar; formar aprenents autònoms capaços d'aprendre al llarg de la vida implica preparar lectors que gaudeixin amb la lectura i que puguin utilitzar-la per aprendre. L'actitud envers la lectura és la disposició per llegir de manera plaent —que porta a la pràctica lliure i voluntària—, per omplir la curiositat i el desig de saber, així com per obtenir satisfacció personal.

La dimensió de la comprensió lectora està integrada per quatre competències:

- **Competència 1.** Llegir amb fluïdesa per comprendre textos de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i escolars en diferents formats i suports.
- **Competència 2.** Aplicar estratègies de comprensió per obtenir informació, interpretar i valorar el contingut d'acord amb la tipologia i la complexitat del text i el propòsit de la lectura.
- **Competència 3.** Utilitzar, per comprendre un text, l'estructura i el format de cada gènere textual i el component semàntic de les paraules i de les estructures morfosintàctiques més habituals.
- **Competència 4.** Aplicar estratègies de cerca i gestió de la informació per adquirir coneixement propi.

COMPETÈNCIA 1

Llegir amb fluïdesa per comprendre textos de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i escolars en diferents formats i suports

Explicació

Aquesta competència fa referència a la capacitat de llegir textos escrits d'àmbits diferents, tant els que l'alumne/a pugui necessitar per resoldre situacions quotidianes (interpretar un horari, unes instruccions, una nota informativa...) com els textos vinculats a les àrees d'aprenentatge, ja siguin textos didàctics, com una lliçó d'un llibre de text, o textos d'ús social (articles de divulgació, notícies, reportatges, documentals, pàgines web...). Aquests textos poden ser impresos, digitals o audiovisuals.

Per poder accedir a la comprensió d'un text és necessari llegir amb una bona fluïdesa, és a dir, l'alumne/a ha de dominar una bona mecànica lectora (lectura seguida, sense interrupcions, ni dubtes, ni vacil·lacions) per tal de poder centrar l'atenció en les habilitats de comprensió del text i no tant en les de descodificació.

La fluïdesa lectora també fa referència a l'oralitat de la lectura, és a dir, a la capacitat d'interpretar un text per comunicar-lo a un auditori. El concepte de fluïdesa lectora abraça aspectes com la velocitat lectora, la fidelitat al text, el ritme, la pronúncia, l'entonació, l'expressivitat i la gesticulació. Tot i que la fluïdesa lectora es manifesta en la lectura en veu alta, és inherent a la lectura autònoma i silenciosa. En aquest sentit, les habilitats de llegir i de parlar estan estretament lligades i comparteixen bona part dels continguts. No és possible comunicar un text sense haver-lo comprès, però encara que s'hagi entès no es podrà comunicar sense aplicar els elements propis de la llengua oral que hem esmentat abans (pronúncia, entonació, ritme...).

Per fer la gradació de la competència s'ha tingut en compte el grau de fluïdesa (interpretació de grafies, pronúncia, ritme i entonació) i la complexitat dels textos en funció de l'entorn i dels interessos dels alumnes.

Gradació

1.1. Llegir amb suficient fluïdesa per entendre i comunicar textos de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació escolars adequats a l'edat en diferents formats i suports.

1.2. Llegir amb bona fluïdesa textos de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i escolars, de fets i esdeveniments d'interès general en diferents formats i suports.

1.3. Llegir amb bona fluïdesa textos escolars i de l'entorn, dels mitjans de comunicació, i textos complexos relacionats amb interessos personals, en diferents formats i suports.

Continguts clau

- Lectura en veu alta:
  - To, entonació i modulació de la veu.
  - Pronunciació adequada a la variant dialectal corresponent.
  - Fluïdesa.
- Lectura silenciosa: signes de puntuació, fluïdesa.
- Tipologia textual: textos narratius, descriptius, expositius, instructius, conversacionals, predictius...
- Característiques dels textos segons el format: continus i discontinus (amb esquemes, gràfics, audiovisuals...) i el suport: imprès o digital.
- Textos digitals:
  - Textos dinàmics.
  - Hipertext: lectura no seqüencial.
  - Multimodal: escrit, imatge fixa, imatge en moviment, àudio...

Orientacions metodològiques

Per tal que l'alumne/a adquireixi una bona comprensió lectora cal treballar la fluïdesa i els processos que intervenen en la comprensió del text.

L'adquisició de la fluïdesa, de la velocitat lectora i d'una correcta expressió s'han de practicar amb activitats classificades sota el nom d'eficàcia lectora: l'ampliació del camp visual, la gimnàstica ocular, el reconeixement de grafies, la memòria visual... El mestre/a pot treballar aquestes activitats col·lectivament, individualment i amb suport informàtic.

L'activitat per excel·lència per adquirir fluïdesa lectora és la lectura extensiva. El mestre/a ha de deixar temps i espais perquè l'alumne/a pugui exercitar i practicar la lectura.

Per desenvolupar aquesta habilitat cal:

- Donar bons models lectors (els mestres han de llegir diferents textos en veu alta, fer escoltar textos dels mitjans audiovisuals, d'Internet...).
- Ensenyar als alumnes a preparar-se les lectures, per tal que n'adquireixin l'hàbit: fer llegir i rellegir, enregistrar-se i escoltar-se per veure'n els encerts i les mancances, marcar-se en el text aquells aspectes que els fan dubtar, preparar-se la lectura amb un company... Els alumnes han de poder triar quina manera els va millor per preparar una lectura. Per això, cal fer preparacions conjuntes a classe: treballar un codi per assenyalar les lletres que no sonen, les lletres que s'han de llegir juntes, les lletres que, segons la variant dialectal del lloc on és l'escola, sonen d'una manera determinada...
- Preparar activitats que ajudin a la lectura expressiva, treballant el to de formalitat, les emocions que transmet el text, el volum de la veu per donar intensitat, el joc amb les pauses per crear expectació... En aquest sentit, són molt adequades les activitats que tenen com a suport textos amb diàlegs, guions teatrals, poesies, entrevistes, còmics...

En acabar l'educació primària, els alumnes han d'haver acumulat experiències lectores amb tot tipus de text, ja que cada tipus de text té unes característiques determinades. És diferent llegir un text discontinu que la lectura lineal d'una novel·la. És imprescindible dedicar diàriament un temps per llegir, treballant les habilitats lectores, en les diferents àrees curriculars i utilitzant diferents tipus de text.

Orientacions per a l'avaluació

Per avaluar la competència ens basarem en la fluïdesa lectora de l'alumne/a i ho farem per mitjà de l'observació de la lectura d'un text en veu alta per part del mateix alumne/a. És molt útil disposar de pautes d'observació sobre els diferents aspectes de la fluïdesa lectora per poder veure els nivells d'assoliment i la progressió que va fent al llarg de curs.

Periòdicament cal fer activitats d'autovaluació (enregistrament) i coavaluació, llegint i contrastant la lectura amb els altres, on els alumnes puguin focalitzar l'atenció en un aspecte concret i percebre quines dificultats tenen a l'hora de llegir.

Per a la gradació d'aquesta competència podem tenir en compte els indicadors següents:

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
Interpreta les grafies de manera correcta.		
Fa una segmentació correcta a nivell de paraula o de frase simple.	Fa una segmentació generalment correcta a nivell de paraula o de frase complexa.	Fa una segmentació adequada en el conjunt del text.
Llegeix amb bona pronúncia, amb algun error aïllat.	Llegeix amb bona pronúncia, amb algun error aïllat en paraules poc habituals.	Llegeix amb pronúncia adequada en qualsevol tipus de paraules.
Adopta una velocitat lectora adequada al tipus de text.	Adopta una velocitat adequada a la situació comunicativa.	
Llegeix amb ritme i volum de veu adequat.	Llegeix amb expressivitat adequada.	Interpreta el text aplicant diversos recursos expressius.
Fa una entonació correcta en frases simples i signes de puntuació usuals.	Fa una entonació correcta amb alguna vacil·lació en l'entonació de frases complexes.	Fa una entonació adequada en el conjunt del text.
Llegeix amb una fluïdesa que permet al receptor entendre el contingut global del text. ...	Llegeix amb una fluïdesa que permet al receptor entendre el contingut del text. ...	Llegeix amb una fluïdesa i expressivitat que permet al receptor entendre amb facilitat el contingut del text. ...

Un exemple d'activitat que permet avaluar la fluïdesa dels alumnes pot ser fer llegir un text, prèviament preparat, en veu alta i de manera individual davant d'altres companys. Es pot plantejar aquesta activitat en situacions habituals d'aula o formant part de les activitats d'una celebració del centre, o bé la lectura de textos per a altres classes...

Després de preparar la lectura del text cal llegir de manera individual i en veu alta, davant del públic, el text següent:

–Mama! —va cridar l'Anastàsia en tornar de l'escola tot pujant sorollosament els graons del darrere i entrant a la cuina—, no ho endevinaries mai! Espera. T'ho vull ensenyar. Són al porxo del darrera. Probablement deuen passar fred. Ara te'ls porto.

–Atura't —va dir la mare. Semblava malfiar-se d'alguna cosa—. Què vols dir, que deuen passar fred? No deu ser pas una cosa viva, oi?

Però l'Anastàsia ja se n'havia anat fent petar la porta darrere seu. Al cap d'un minut ja hi tornava a ser i portava una caixa de fusta tapada amb un filat metàl·lic.

–Hàmsters! —va anunciar l'Anastàsia encantada.

La mare va anar retrocedint fins que va topar amb la nevera. Va agafar una cullera de fusta i la va brandir com una arma.

–Treu immediatament això de la meva cuina! —va rugir.

–Però mama, mira que bufons que són... —va fer obrint la tapa.

–He dit fora de la meva cuina!

L'Anastàsia es va endur la caixa rondinant cap al vestíbul del darrere.

La mare va deixar l'arma de fusta sobre la taula i va fer una forta inspiració.

Lois Lowry, *Anastàsia, pregunta-ho al psicoanalista*. Ed. Columna (adaptació)

En la lectura en veu alta d'aquest text podem valorar l'entonació, el volum de la veu i l'expressivitat, i es poden establir els nivells següents:

- **Nivell 1.** Interpreta correctament els signes de puntuació bàsics (punt i seguit, punt i a part) i els propis del diàleg (guió d'introducció del personatge que intervé, preguntes i admiració). Llegeix amb un volum de veu suficient perquè el pugui sentir l'auditori.
- **Nivell 2.** Interpreta correctament els signes de puntuació propis del diàleg (guió introductori del narrador) i dóna l'expressivitat adequada a les intervencions dels personatges.
- **Nivell 3.** Interpreta correctament els signes de puntuació que estan més lligats a l'expressivitat del text (coma i punts suspensius). Transmet en la lectura del diàleg l'estat d'ànim i el caràcter dels personatges.

COMPETÈNCIA 2

Aplicar estratègies de comprensió per obtenir informació, interpretar i valorar el contingut d'acord amb la tipologia i la complexitat del text i el propòsit de la lectura

Explicació

Un lector competent és un lector estratègic, és a dir, un lector capaç de seleccionar quines estratègies i habilitats li són més útils i eficaces per resoldre una situació de lectura, determinada per un propòsit i un tipus de text. Abans de llegir, un lector competent fa una planificació global, que després ajusta davant les dificultats que troba mentre llegeix, segons la complexitat del text, la manca de coneixements per abordar-lo o la poca experiència lectora en el gènere textual que està llegint. També, quan acaba la lectura, és capaç d'analitzar en quin grau ha satisfet l'objectiu de lectura, i quin ha estat el seu nivell lector i si aquest nivell lector és l'adequat per a la tasca que havia de fer amb el text. Totes aquestes habilitats es posen a la pràctica en diferents tipus de text.

Les estratègies que un lector aplica a l'hora de llegir són molt diverses. Es poden classificar en:

- Estratègies que permeten identificar, crear, compartir o precisar objectius concrets de lectura *(Per què he de llegir? Què vull aconseguir amb aquest text?...)*.
- Estratègies que permeten activar i aportar coneixements previs rellevants, de naturalesa diversa: temàtics, culturals, ideològics, lingüístics i textuals, per a l'objectiu o els objectius proposats *(Què sé d'aquest tema? Quines coses conec d'aquest tipus de text?...)*.
- Estratègies que permeten planificar i revisar la manera com s'aborda la lectura d'un text *(Com llegiré aquest text? Quin tipus de lectura m'anirà més bé per a la tasca que he de fer? M'anirà bé fer un esquema?...)*.
- Estratègies que permeten establir inferències, anticipacions, prediccions, hipòtesis... *(De què anirà aquest text? Com em sembla que continuarà? Puc deduir el significat d'aquesta paraula que no sé? Puc deduir el caràcter dels personatges? Puc deduir la intenció de l'autor?...)*.
- Estratègies que permeten comprovar la pròpia comprensió *(Què he entès fins ara? Seria capaç d'explicar, per damunt, el que he llegit fins ara? He trobat la resposta a algun dels interrogants que m'he plantejat inicialment?...)*.
- Estratègies que permeten avaluar i integrar la nova informació i remodelar, si cal, les idees inicials *(El que llegeixo està d'acord amb el que jo sabia del tema? Estic d'acord amb el que llegeixo?...)*.
- Estratègies que van dirigides a construir el significat global del text: ideals principals, resum, reorganització de la informació... *(Quines són les informacions més importants del que he llegit? Puc organitzar visualment la informació d'una manera que em faciliti la comprensió?...)*.
- Estratègies que permeten fer una lectura crítica del text: explorar el món de l'autor, el gènere discursiu, les interpretacions... *(Què es proposa l'autor? A qui va adreçat el text? Quin posicionament adopta l'autor respecte del tema?...)*.

L'aplicació de les estratègies de lectura permet al lector aconseguir diferents nivells de comprensió:

- *L'obtenció d'informació* consisteix a accedir i recuperar informació explícita del text. Es tracta d'una comprensió literal del text. L'alumne/a ha de ser capaç de localitzar i recuperar la informació o bé d'entendre d'una manera sinonímica el que se li demana .
- *La interpretació* consisteix a fer deduccions o inferències a partir de la informació que hi ha al text, així com tenir la capacitat per organitzar-la i sintetitzar-la. Per realitzar aquest procés, és necessari partir dels coneixements previs de l'alumne/a.
- *La reflexió i l'anàlisi* consisteixen a fer una reflexió que permeti valorar personalment el text. Es poden valorar aspectes dels personatges, donar el propi punt de vista, avaluar la utilitat de la informació, emetre un judici... En aquest procés no es posen en funcionament únicament els coneixement previs, sinó també les opinions i els criteris de l'alumne/a.

Per graduar aquesta competència s'ha tingut en compte el grau d'autonomia de l'alumne/a a l'hora de planificar quines estratègies ha d'aplicar en la lectura d'un text. També s'ha tingut en compte el nivell de comprensió que l'alumne/a ha d'assolir: literal, inferencial i crítica. La gradació també s'ha focalitzat en la capacitat dels alumnes per elaborar resums: idea global, tema, idees principals i idees secundàries.

Gradació

2.1. Aplicar amb pautes concretes per a cada text diferents estratègies per comprendre el sentit global i la informació específica. Inferir significats no explícits en escrits de tipologia diversa i en diferents formats de textos senzills o propers. Identificar el contingut rellevant del text.

2.2. Aplicar amb pautes generals diferents estratègies per comprendre el sentit global i la informació específica. Inferir significats no explícits en escrits de tipologia diversa i en diferents formats de textos senzills o propers. Distingir les idees principals de les secundàries. Fer valoracions personals.

2.3. Aplicar de manera autònoma tot tipus d'estratègies per comprendre el sentit global i la informació específica de textos adequats a l'edat. Inferir significats no explícits en escrits de tipologia diversa i en diferents formats. Fer valoracions personals argumentades.

Continguts clau

- Estratègies per a la comprensió: fer prediccions, connexions del text amb el que se sap, fer-se preguntes, visualitzar què pot passar, resumir...
- Tema, idea principal i idees rellevants.
- Textos digitals:
  - Textos dinàmics.
  - Hipertext: lectura no seqüencial.
  - Multimodal: escrit, imatge fixa, imatge en moviment, àudio...
- Estratègies de cerca: paraules clau, sinònims.
- Fonts d'informació: suport paper i digital.
- Lectura silenciosa.
- Hàbit lector.

Orientacions metodològiques

L'ensenyament de les estratègies s'ha d'inserir en la planificació de totes les unitats didàctiques on es requereixi fer la lectura d'un text. En funció de l'objectiu de lectura, de la tasca que hauran de realitzar els alumnes, de la complexitat del text i de la familiarització dels alumnes amb el tipus de text que han de llegir, el professorat ha de planificar les ajudes que proporcionarà a l'alumne/a: una lectura guiada, una lectura per parelles, un modelatge d'una part de la lectura, una lectura col·lectiva..., faci el que faci, sempre hi hauria d'haver un espai per comprovar què ha entès l'alumne/a i què ha fet per entendre-ho, per tal de facilitar la transferència a altres situacions de lectura similars.

En la lectura de textos digitals, cal que el docent proporcioni a l'alumne/a estratègies concretes per a aquest tipus de suport: de navegació per la Xarxa, sobre l'hipertext, sobre els textos multimodals... Per poder fer el procés de lectura, l'alumne/a s'ha de centrar en la informació que vol conèixer, fent inferències i integrant la informació a les idees pròpies, així com avaluant el contingut del llenguatge amb els elements que apareixen en la pantalla.

Pel que fa a l'autonomia de l'alumne/a, és important utilitzar instruments o eines que facilitin la comprensió del text, sense que aquesta sempre hagi de passar per la intervenció directa de l'ensenyant. En aquest sentit, són molt útils les bases d'orientació, les guies de lectures, els referents que indiquin quines activitats es poden fer abans de llegir un text, mentre s'està llegint i després de la lectura. També és útil aplicar la metodologia de l'ensenyament recíproc.

En l'ensenyament de les estratègies de lectura, com en l'ensenyament de qualsevol altra estratègia d'aprenentatge, es distingeixen les fases de: modelatge, pràctica guiada i pràctica independent. Per exemple, si ens plantegem ensenyar a predir el contingut d'un text abans de llegir-lo, en una primera fase, l'ensenyant ha de mostrar com ho fa ell, fent-ho amb un text concret i posant veu al pensament: ha d'explicar com abans de llegir un text cal mirar quina forma té i si va acompanyat d'imatges gràfiques..., de la conveniència de llegir el títol i els apartats i amb aquesta informació fer una primera predicció sobre quins continguts tractarà. Després ho ha de fer als alumnes sota el seu guiatge, donant instruccions clares i provocant que els alumnes explicitin quines accions fan. En la darrera fase, l'ensenyant ha de convidar els alumnes que apliquin l'estratègia d'una manera autònoma.

Complementàriament al treball de les estratègies en el marc de les activitats habituals de lectura, també se'n poden aïllar algunes i fer-ne un ensenyament explícit. Per exemple, es pot fer exercitar els alumnes en la realització de resums, se'ls pot ajudar a reflexionar sobre com fan inferències, com fan prediccions i les comproven... I aquestes estratègies es poden practicar en diferents tipus de text, perquè, tot i que hi ha una base comuna per a cadascuna, cada text té la seva especificitat.

No obstant això, tot el treball que es pugui fer sobre les estratègies de lectura no tindrà sentit si l'alumne/a no les aplica quan fa lectura autònoma. Hem d'acostumar els alumnes a reflexionar sobre com han llegit: col·lectivament en una conversa, o individualment, anotant què han fet per a comprendre el text i si n'estan satisfets.

Orientacions per a l'avaluació

En l'avaluació d'aquesta competència el mestre/a ha de tenir en compte que pot avaluar:

- **L'ús de les estratègies de lectura.** L'ensenyant pot avaluar aquest aspecte a partir de l'observació de com l'alumne/a aplica les estratègies davant d'un text: autònomament, amb pautes... També ho pot fer en les entrevistes o tutories de lectura entre el mestre/a i l'alumne/a, on periòdicament i d'una manera distesa, l'alumne/a parla sobre com llegeix, quines dificultats té, com les resol... L'ensenyant també pot plantejar activitats específiques per avaluar l'ús d'estratègies determinades, com per exemple: donar un text inacabat i demanar a l'alumnat que el continuï. D'aquesta manera es pot avaluar la capacitat de fer prediccions. També

es pot donar un text amb algunes paraules marcades i fer deduir el significat pel context (inferir). Donar el títol d'un text i fer que l'alumnat escrigui una pluja d'idees a partir del tema (activació de coneixements previs). Donar un text amb distractors per tal de comprovar l'estratègia d'autoregular-se durant la lectura...

- **El nivell de comprensió.** Per comprovar el grau de comprensió d'un text cal fer preguntes un cop s'ha acabat de llegir. Les preguntes s'han de presentar de diferents formes: preguntes obertes, semiobertes i tancades. Sigui quina sigui la forma de presentació, el que s'ha de tenir en compte és la complexitat de la pregunta i l'elaboració que requereix la resposta. Aquestes preguntes poden ser de tres tipus: d'obtenció d'informació, quan es pot accedir i recuperar la informació explícita en el text, d'interpretació, quan la resposta es pot deduir del que posa el text, i de reflexió i anàlisi, quan es requereix fer una valoració sobre la informació del text. Fer preguntes, però, no és l'única manera d'avaluar, també es pot demanar als alumnes que completin un esquema, que facin un resum, que triïn un nombre determinat d'enunciats importants, que pensin com continuarà el text...

Per avaluar el nivell de comprensió en què es troba l'alumne/a en aquesta competència podem tenir en compte, entre d'altres, els indicadors següents:

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
Anticipa el tema de què tractarà el text a partir d'elements contextuals amb l'ajuda de pautes.	Anticipa el tema de què tractarà el text a partir d'elements contextuals de manera autònoma.	Anticipa el tema de què tractarà el text a partir dels elements contextuals més rellevants i de manera autònoma.
Identifica el sentit global del text.		
Localitza la informació explícita d'un text quan es troba només en un fragment.	Localitza la informació explícita d'un text quan es troba en més d'un fragment.	
Identifica algunes de les idees rellevants.	Identifica les idees rellevants i les secundàries.	
Dedueix alguna informació no explícita en el text.	Dedueix força informació no explícita en el text.	Dedueix la major part d'informació no explícita en el text.
Estableix relacions entre parts del text.	Reorganitza la informació del text.	
Resumeix el text agrupant les idees rellevants.	Resumeix el text reorganitzant les idees rellevants del text.	Resumeix el text reorganitzant les idees rellevants i les exposa amb les seves paraules.
Relaciona aspectes del text amb experiències o coneixements personals.		
Sap distingir un fet d'una opinió. Opina sobre algun aspecte del text. ...	Opina i argumenta sobre algun aspecte del text. ...	Valora el contingut d'un text des del punt de vista personal. ...

Una activitat que permet avaluar el nivell d'adquisició de la comprensió lectora pot ser llegir individualment i de manera silenciosa un text i contestar una sèrie de preguntes de tipologia diversa.

Exemple:

ELS CASTELLS HUMANS

Els castells són les torres humanes que, des de fa més de dos-cents anys, es van començar a construir al Camp de Tarragona. Després es van estendre cap al Penedès, i durant el segle XX, per tot Catalunya. Així, es va fundar la primera colla castellera de Barcelona l'any 1969, i deu anys més tard a Terrassa van començar a aixecar castells, fins a arribar al boom de colles castelleres dels anys 90. Els castells es van estendre fins a la Catalunya Nord i les Illes Balears, i també van sorgir colles més lluny, com per exemple els Castellers de Lo Prado de Xile.

Els castells consisteixen en la construcció de torres humanes que simbolitzen altes edificacions. Els participants castellers es van col·locant a sobre de les espatlles dels altres fins a una determinada alçada. Els castellers s'organitzen en colles. Hi sol haver una colla per població, tot i que, sovint, trobem molts pobles i ciutats amb més d'una agrupació. En aquests casos la rivalitat està servida. Les actuacions castelleres es fan en determinades dates, diades especials anuals de sants o festes majors de pobles. Tanmateix, es fan convocatòries extraordinàries com ara els concursos de Tarragona, que se celebren cada dos anys.

Les construccions castelleres o castells són molt variats i a cada exhibició se'n pot veure un repertori molt ampli. Hi intervenen desenes o centenars de persones amb l'objectiu d'aixecar diferents construccions humanes, sense cap ajuda mecànica, que són de diversa complexitat i que poden arribar a tenir fins a deu pisos d'alçada.

Cada castell consta d'unes parts ben diferenciades, i la seva denominació depèn sempre de la combinació dels mateixos criteris. La base o peu del castell és tot el conjunt de castellers del primer pis que el fonamenten. La segona part és la que es considera el tronc del castell. Les primeres posicions del tronc demanen gent robusta, amb molta força i, sobretot, amb una gran capacitat de patiment. La resta de pisos els van conformant, de manera progressiva, castellers menys robustos i més esvelts per treure pes a la construcció. La part més alta del castell és el pom de dalt, que està format per la canalla. La criatura que s'enfila a dalt de tot del castell és anomenada enxaneta.

El 16 de novembre de 2010, la UNESCO va declarar els castells Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat.

Font: http://www.lawebdelscastellers.com/

Un cop llegit el text, el mestre/a ha de plantejar preguntes (obertes, semiobertes, tancades) per veure si l'alumne/a és capaç de:

- captar el sentit global. Per exemple: *Quina és la informació bàsica d'aquest text?*
- localitzar informació literal. Per exemple: *On es van començar a aixecar castells humans?*
- fer inferències de significat. Per exemple: *Què vol dir la frase del text "la rivalitat està servida"?*
- comprendre les idees rellevants. Per exemple: *Per què les persones que formen el tronc d'un castell han de ser robustes i amb capacitat de patiment?*
- resumir la informació que es troba al text,
- fer una valoració crítica o una reflexió personal. Per exemple: *Creus que tu podries ser casteller? Argumenta la resposta.*

A partir de les respostes dels alumnes es podrien establir els nivells següents:

- **Nivell 1.** L'alumne/a capta el sentit global del text (parla dels castells humans i la seva construcció). Localitza la informació literal i fa inferències senzilles. Fa un resum on s'hi recullen la majoria de les idees rellevants. Relaciona algun aspecte del text amb experiències personals.
- **Nivell 2.** L'alumne/a entén les idees rellevants (l'origen dels castells, l'organització de les colles...). Fa inferències complexes i relaciona la informació amb les seves experiències personals. Fa un resum reorganitzant les idees rellevants. Opina i argumenta sobre algun aspecte del text.
- **Nivell 3.** L'alumne/a reformula la informació rebuda per fer-ne un resum. Sap emetre un judici crític (per exemple sobre quins són els valors que transmeten les colles castelleres).

COMPETÈNCIA 3

Utilitzar, per comprendre un text, l'estructura i el format de cada gènere textual i el component semàntic de les paraules i de les estructures morfosintàctiques més habituals

Explicació

Un lector competent quan llegeix aplica tots els coneixements lingüístics que ha adquirit d'una manera natural o que ha après formalment.

D'una banda, aplicar el coneixement que té de cada tipus de text i saber-ne les característiques formals li permet recuperar experiències lectores i adequar la forma de llegir a les noves lectures. Conèixer l'estructura interna dels textos li permet reconèixer-ne les parts i li facilita relacionar les idees que porta.

D'altra banda, el bagatge lèxic del lector i el coneixement semàntic que tingui (significat de sufixos, prefixos, capacitat d'identificar el mot primitiu d'una paraula, d'establir relacions entre paraules del mateix camp semàntic...) el posa en una situació avantatjada a l'hora de comprendre el text. Pel que fa al lèxic, és més fàcil omplir buits de comprensió si es coneix el conjunt de les paraules on s'insereix la paraula desconeguda. De la mateixa manera, reconèixer les estructures morfosintàctiques i el valor semàntic dels connectors ajuda el lector a relacionar les paraules per construir proposicions i a relacionar aquestes proposicions amb idees de diferent complexitat.

A l'hora de comprendre un text, entren en joc diferents habilitats i coneixements, però el coneixement lingüístic del lector hi té un pes considerable.

Per graduar aquesta competència s'ha tingut en compte el coneixement dels diferents tipus de text, tant pel que fa a com s'estructura (quines parts té) com a les característiques lingüístiques. També s'ha tingut en compte el bagatge lèxic de l'alumne/a i la seva capacitat d'analitzar les paraules i relacionar-les amb d'altres per deduir-ne el significat. I el coneixement de les estructures morfosintàctiques (simples i més complexes).

Gradació

3.1. Identificar el tipus de text per poder planificar el tipus de lectura. Analitzar l'estructura de paraules o expressions del vocabulari usual per deduir-ne el significat i interpretar el significat dels connectors més freqüents i les estructures morfosintàctiques bàsiques.

3.2. Utilitzar l'estructura interna dels textos per interpretar-los analíticament i també de manera global. Deduir el significat de paraules o expressions i interpretar el significat de les estructures morfosintàctiques bàsiques.

3.3. Utilitzar les característiques lingüístiques específiques de cada tipus de text per interpretar-los de manera analítica i global. Interpretar el significat del lèxic i de les estructures morfosintàctiques.

Continguts clau

- Tipologia textual: característiques d'organització interna (analògica i digital) i lingüístiques (lèxic, morfologia i sintaxi: vocabulari, funcions dels verbs, dels determinants, dels noms, dels pronoms...).
- Lèxic: vocabulari usual i específic.
- Component semàntic de la llengua: comparació, derivació, composició, sentit figurat...
- Els connectors que enllacen oracions.
- Els signes de puntuació que organitzen el text en paràgrafs, que marquen el final de l'oració o que organitzen els elements de la frase.
- Estratègies de cerca: paraules clau, sinònims...
- Fonts d'informació. Suport paper i digital.
- Lectura silenciosa.

Orientacions metodològiques

Per aconseguir aquesta competència, el mestre/a ha de treballar amb textos de tipologia diversa per tal que l'alumnat es familiaritzi amb les seves característiques i estructures a l'hora de llegir-los, i perquè treballar amb els alumnes les característiques textuals dels diferents tipus de text és útil per a totes les habilitats lingüístiques: llegir, escriure, parlar i escoltar.

Apropiar-se de les característiques textuals es fa de manera gradual, ja que el treball s'inicia des de ben petits i es va ampliant progressivament. Es basa en l'observació guiada i l'anàlisi de textos models. Fer observar les parts, identificar-les, analitzar-ne les característiques formals, morfosintàctiques, semàntiques..., han de ser activitats habituals a l'aula. Aquestes activitats han d'acompanyar l'ensenyament del procés lector per tal de veure la relació que hi ha entre l'activitat d'observació i la comprensió lectora.

Les activitats d'escriptura i la correcció de textos ajuden a entendre les diferents estructures i formats del text. Quan es planifica un text cal activar els coneixements sobre la seva tipologia. De la mateixa manera, en el moment de la correcció, cal veure si el text s'ajusta al gènere textual.

Pot ser un bon recurs disposar de referents d'aula on hi hagi exemples de textos d'autor o produïts pels mateixos alumnes. També es poden tenir plantilles de cadascun dels textos treballats amb anotacions de les característiques més rellevants, així com guies de lectura per a cadascun dels tipus de text.

En relació amb el lèxic, sovint es pensa que la principal causa que provoca una comprensió deficient en l'alumnat és la manca de vocabulari. En aquest sentit, totes les activitats que es facin des de totes les àrees per dotar l'alumnat de lèxic són molt beneficioses per a totes les habilitats lingüístiques i, especialment, per a la lectura. Però no es pot esperar que l'alumne/a adquireixi el lèxic primer i després llegeixi. La lectura també proporciona la possibilitat de reforçar el lèxic que ja sap i ampliar-lo, i, per això, és molt important que el mestre/a el treballi en els tres moments del procés lector:

- *Abans de llegir* es pot activar el lèxic que l'alumne/a ja coneix sobre el tema, treballar els conceptes i paraules claus relacionant-los amb altres paraules que pugui conèixer del mateix camp semàntic...
- *Durant la lectura* es pot ensenyar a deduir el significat de paraules desconegudes pel context, a analitzar les paraules per reconèixer sufixos o prefixos, a buscar la paraula primitiva, a fer hipòtesis i comprovar-les...
- *Després de la lectura* es poden introduir activitats específiques per treballar el significat i la forma de paraules, expressions, frases fetes..., promoure que els alumnes adquireixin l'hàbit de "guardar" i classificar les paraules per recuperar-les posteriorment... Aquestes activitats són especialment importants per als alumnes que estan aprenent una llengua de la qual no tenen un domini suficient.

Quan l'alumne/a llegeix, el mestre/a l'ha d'ajudar a relacionar les idees que sorgeixen en el text, identificant-ne els connectors i atribuint-los un valor semàntic. Conèixer el significat dels principals connectors permetrà a l'alumne/a fer anticipacions i poder establir connexions entre les parts del text. Per això és important realitzar activitats com les següents:

- *Durant la lectura:* aturar-se davant de frases complexes i demanar als alumnes que expressin les idees amb les seves paraules. També es pot fer aturar la lectura davant d'un connector i demanar que facin una hipòtesi...
- *Després de la lectura:* treballar les estructures sintàctiques complexes, identificar-les i establir equivalències amb estructures més properes. Per exemple, de cada text treballat amb profunditat, es poden aïllar un o dos tipus de frases. Aquestes estructures poden quedar com a referent.
- També es poden proposar activitats al marge del text que estem llegint, per exemple donar un text d'on s'han tret els connectors i els alumnes han de reflexionar sobre quin hi va bé, ordenar frases complexes, relacionar meitats de frases, escriure frases amb la mateixa estructura però amb contingut diferent...

Orientacions per a l'avaluació

L'avaluació d'aquesta competència es pot fer observant l'alumne/a quan llegeix. Mentre l'alumne/a llegeix, l'ensenyant pot intervenir formulant-li preguntes o demanant-li que expliciti el procediment que ha seguit per resoldre la qüestió que ha plantejat.

No cal avaluar tots els continguts a partir de la mateixa lectura. Per exemple, pel que fa al lèxic, un dia podem observar com els alumnes són capaços de deduir el significat de paraules pel context o a partir de l'anàlisi de l'estructura de les paraules. Una manera de fer-ho pot ser: mentre els alumnes estan llegint, se'ls pot fer anotar quines paraules no entenen d'un o dos paràgrafs i després fer-los inferir quin significat poden tenir. Els podem demanar que triïn una de les paraules que han assenyalat i que expliquin com n'han deduït el significat. Un altre dia es pot avaluar si els alumnes reconeixen de quines maneres es manté un referent. Aquest aspecte es pot avaluar, per exemple, a partir d'un text narratiu. Es tria un personatge important o el protagonista i es demana que en un fragment del text els alumnes marquin de quines maneres se l'esmenta. Pel que fa a la comprensió de frases complexes, es pot fer aturar la lectura i demanar que els alumnes expliquin amb les seves paraules què vol dir la frase que pot comportar problemes de comprensió.

El que cal tenir en compte és que no s'estan avaluant els coneixements que tenen els alumnes sobre semàntica o gramàtica, sinó la seva aplicació a l'hora de comprendre un text. Un alumne/a, per exemple, pot saber què és un pronom, però pot no saber quin és el seu referent en un fragment determinat. L'alumne/a pot saber què és una família de paraules, però pot no utilitzar aquest coneixement a l'hora d'analitzar una paraula per veure si en reconeix alguna de les parts.

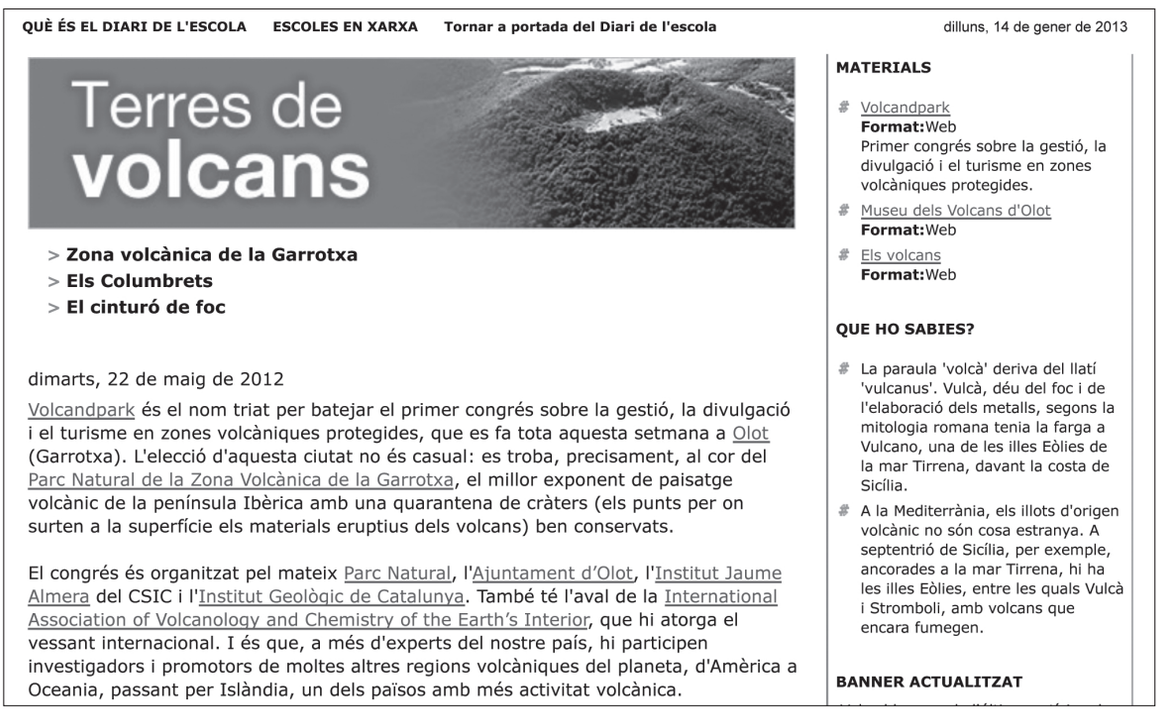
Per avaluar el nivell en què es troba l'alumne/a en aquesta competència podem tenir en compte, entre d'altres, els indicadors següents:

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
Reconeix els gèneres textuals bàsics.	Identifica les diferents parts del text tenint en compte el gènere al qual pertany.	Anticipa el contingut del text a partir del coneixement que té del gènere textual.
Disposa d'un repertori lèxic suficient per entendre un text.		Disposa d'un bon repertori lèxic.
Dedueix el significat de les paraules o expressions del vocabulari usual.	Dedueix el significat de les paraules analitzant-ne la seva estructura i establint relacions entre elles (famílies de paraules, sufixos, prefixos...).	
Reconeix paraules que permeten mantenir el referent (sinònims, hiperònims...).	Relaciona el pronom amb el seu antecedent quan aquest és proper.	Relaciona el pronom amb el seu antecedent.
Comprèn frases amb una estructura morfosintàctica bàsica.		Comprèn frases més complexes a partir de l'anàlisi dels elements que la formen.
Utilitza els signes de puntuació més bàsics del text per interpretar-lo.		Utilitza els signes de puntuació del text per interpretar-lo.
Interpreta el significat dels connectors més freqüents: i, però, perquè, sinó, encara que, no obstant. ...	Estableix relacions entre frases a partir del valor semàntic dels connectors. ...	Fa anticipacions a partir del valor semàntic dels connectors. ...

Un exemple d'activitat per avaluar aquesta competència podria ser el següent:

Llegir un text i després fer respondre una sèrie de qüestions com les que es plantegen per a la pàgina web següent.

El mestre/a ha de marcar amb vermell les paraules: *zona volcànica, volcà inactiu, congrés, quarantena* i *inactiu;* i amb negreta: *aquesta ciutat.*

QUÈ ÉS EL DIARI DE L'ESCOLA ESCOLES EN XARXA Tornar a portada del Diari de l'escola dilluns, 14 de gener de 2013

Terres de volcans

> **Zona volcànica de la Garrotxa**
> **Els Columbrets**
> **El cinturó de foc**

dimarts, 22 de maig de 2012

Volcandpark és el nom triat per batejar el primer congrés sobre la gestió, la divulgació i el turisme en zones volcàniques protegides, que es fa tota aquesta setmana a Olot (Garrotxa). L'elecció d'aquesta ciutat no és casual: es troba, precisament, al cor del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, el millor exponent de paisatge volcànic de la península Ibèrica amb una quarantena de cràters (els punts per on surten a la superfície els materials eruptius dels volcans) ben conservats.

El congrés és organitzat pel mateix Parc Natural, l'Ajuntament d'Olot, l'Institut Jaume Almera del CSIC i l'Institut Geològic de Catalunya. També té l'aval de la International Association of Volcanology and Chemistry of the Earth's Interior, que hi atorga el vessant internacional. I és que, a més d'experts del nostre país, hi participen investigadors i promotors de moltes altres regions volcàniques del planeta, d'Amèrica a Oceania, passant per Islàndia, un dels països amb més activitat volcànica.

MATERIALS

- Volcandpark
  Format: Web
  Primer congrés sobre la gestió, la divulgació i el turisme en zones volcàniques protegides.
- Museu dels Volcans d'Olot
  Format: Web
- Els volcans
  Format: Web

QUE HO SABIES?

- La paraula 'volcà' deriva del llatí 'vulcanus'. Vulcà, déu del foc i de l'elaboració dels metalls, segons la mitologia romana tenia la farga a Vulcano, una de les illes Eòlies de la mar Tirrena, davant la costa de Sicília.
- A la Mediterrània, els illots d'origen volcànic no són cosa estranya. A septentrió de Sicília, per exemple, ancorades a la mar Tirrena, hi ha les illes Eòlies, entre les quals Vulcà i Stromboli, amb volcans que encara fumegen.

BANNER ACTUALITZAT

Font: http://www.vilaweb.cat/www/diariescola/noticia?id=4013534

– Identificar el tipus de text i les parts més rellevants. Per exemple: *De quin tipus de text es tracta? Quines parts hi distingeixes? Escriu una frase que expliqui de què tracta cada part.*

– Deduir el significat de paraules per la seva estructura o a partir del context. Per exemple: *Fixa't en les paraules que estan en vermell. Dedueix-ne el significat.*

– Relacionar paraules amb els seus referents. Per exemple: *Fixa't en les paraules que estan en negreta, a quina altra paraula del text es refereixen?*

– Identificar lèxic bàsic i específic. Per exemple: *Escriu 5 paraules que pensis que siguin específiques d'aquest tema i de les quals sigui important conèixer el significat per entendre el text.*

– Establir relacions entre frases a partir del valor semàntic dels connectors.

A partir de les respostes dels alumnes es podrien establir els nivells següents:

- **Nivell 1.** L'alumne/a reconeix que es tracta d'un text informatiu i hi distingeix les parts més significatives del text principal (parla dels volcans i que es farà un congrés sobre aquest tema). Dedueix el significat d'alguna paraula. Reconeix algunes paraules del lèxic específic.

  Reconeix hiperònims (*aquesta ciutat* es refereix a Olot). Dedueix el significat de *volcànica* i *inactiu* a partir de l'estructura de la paraula.

- **Nivell 2.** L'alumne/a distingeix totes les parts del text, però no hi estableix relacions. Dedueix el significat de la majoria de paraules. Coneix la majoria de vocabulari que fa referència al tema. Dedueix el significat de *quarantena* i *eruptius* a partir de l'estructura de la paraula.
- **Nivell 3.** L'alumne/a distingeix l'estructura de la pàgina i és capaç de dir quina informació aporta cadascuna de les parts. Dedueix el significat de les paraules que no coneix utilitzant diversitat d'estratègies (informació del context, estructura de la paraula, coneixements previs...). Coneix el vocabulari que fa referència al tema. Comprèn el valor semàntic dels pronoms.

COMPETÈNCIA 4

Aplicar estratègies de cerca i gestió de la informació per adquirir coneixement propi

Explicació

Aquesta competència fa referència a la cerca d'informació, al seu tractament i als hàbits de consulta per a l'adquisició de coneixement nou per a l'alumne/a.

Les estratègies que cal treballar per a la cerca d'informació esdevindran hàbits de consulta que facilitaran als alumnes la identificació de les seves necessitats informatives i el coneixement dels recursos més adients per satisfer-les. La informació es localitzarà en diferents contextos, però bàsicament a Internet i a les biblioteques.

La cerca i el tractament de la informació a Internet té unes característiques específiques tant per l'ús de cercadors com per la manera de capturar i classificar la informació. Per tant, aquesta competència està estretament relacionada amb les competències digitals. Les biblioteques també juguen un paper estratègic per a la consecució d'aquesta competència, i disposar d'aquest context i treballar-hi facilitarà als alumnes recursos de qualitat.

Per al tractament de la informació, cal partir de la comprensió del text, per poder analitzar i triar les idees, i, posteriorment, estructurar-les, ordenant-les i classificant-les. D'aquí sorgiran elements per a l'emmagatzematge i per a la representació i comunicació de la informació. Quan l'alumne/a integra aquesta informació recollida i seleccionada, la relaciona amb els seus coneixements previs i en formula conclusions per elaborar-ne de pròpia; l'haurà transformada en coneixement propi.

Aquesta competència té relació amb les competències de comprensió lectora (1, 2 i 3) així com amb la 6, de producció de textos escrits, i amb la 9, de producció de textos orals.

Per a la gradació d'aquesta competència s'ha tingut en compte l'autonomia de l'alumne/a en l'aplicació de les estratègies per a la cerca, selecció i tractament de la informació i l'existència d'una valoració crítica dels diferents passos de la cerca.

Gradació

4.1. Aplicar estratègies per a la cerca, selecció i gestió de la informació, a partir de pautes donades, en diferents textos, a Internet i a les biblioteques.

4.2. Aplicar estratègies per a la cerca, selecció i gestió de la informació, de forma autònoma, en diferents textos, a Internet i a les biblioteques.

4.3. Aplicar estratègies per a la cerca, selecció i gestió de la informació, en diferents textos i valorant-ne críticament el resultat.

Continguts clau

- Estratègies de cerca: planificació, paraules clau, sinònims, ús de cercadors, tria i contrast de les fonts...
- Gestió i tractament de la informació: síntesi, tipus de contingut, emmagatzematge, organització, valoració i comunicació...
- Fonts d'informació. Suport paper i suport digital. Internet, biblioteques...

Orientacions metodològiques

Per treballar aquesta competència, el docent ha de fer que els alumnes practiquin estratègies concretes de planificació, cerca, selecció i tractament de la informació que els duguin a poder relacionar els coneixements que tenen amb la informació que troben en els textos que llegeixen. Aquesta competència s'ha d'aplicar en contextos digitals (Internet), en biblioteques i museus, i en d'altres que el professorat consideri oportú.

El mestre/a ha de fer veure als alumnes la necessitat d'informació que el problema o l'objectiu de cerca planteja i els ha de presentar unes pautes o guies per a la cerca d'aquesta informació, amb l'objectiu que acabin interioritzant les diferents estratègies i les apliquin de manera autònoma. Amb aquestes pautes l'alumne/a podrà detectar les necessitats d'informació, preparar un pla de cerca, trobar les paraules clau escaients, i aprendrà a moure's per l'entorn que correspongui (Internet, biblioteca...), a conèixer recursos disponibles, a localitzar la informació i a avaluar la credibilitat de la font. El mestre/a ha de proposar activitats de cerca de les diferents àrees curriculars i ha de fer que l'alumne/a utilitzi eines de consulta com diccionaris, enciclopèdies, cercadors..., que li facilitin la identificació de les necessitats informatives i el coneixement dels recursos més idonis per a satisfer-les. Dins de les estratègies que cal treballar amb l'alumnat, el mestre/a ha d'incidir en el treball de les paraules clau més adients per afinar els criteris de la cerca.

El mestre/a ha de facilitar i indicar els recursos disponibles adequats (llibres, textos, revistes, diccionaris i enciclopèdies..., adaptats a l'edat), perquè els alumnes es vagin familiaritzant amb les diferents fonts d'informació analògiques i digitals i amb la manera d'accedir-hi.

Les biblioteques escolars i públiques tenen una funció molt important en aquesta competència. El mestre/a ha de facilitar als alumnes l'ús dels seus recursos: n'ha d'indicar la situació i els itineraris d'accés, ha de proposar treballs específics en què calgui utilitzar índexs, taules i catàlegs... perquè els alumnes practiquin i siguin cada vegada més autònoms en la seva utilització. L'escola ha de preveure una bona organització d'aquests recursos (biblioteca d'aula, biblioteca general, accés a Internet...).

El docent també ha d'ajudar l'alumnat en les estratègies de tractament de la informació perquè aprengui a fer-ne una anàlisi i una tria, perquè l'organitzi, la classifiqui i valori, perquè en tregui conclusions i perquè pugui comunicar els resultats de la cerca. Alhora, ha de vetllar perquè l'alumne/a també utilitzi eines digitals (tractament de textos, bases de dades, taules...) per emmagatzemar, seleccionar i representar aquesta informació.

Finalment, cal ensenyar a l'alumne/a a integrar la informació recollida, demanant-li que estableixi connexions amb els coneixements previs, que faci inferències, que formuli conclusions de manera que elabori una informació nova per a ell. És en aquest moment que l'alumne/a llegeix i aprèn. Per això, aquesta competència també és clau per a totes les àrees del currículum, i responsabilitat de tots els mestres.

Orientacions per a l'avaluació

Per avaluar aquesta competència el mestre/a ha de fer el seguiment de les cerques i de l'obtenció de la informació demanant als alumnes que explicitin els processos que segueixen, observant directament la seva feina, o amb l'ajuda d'una pauta d'observació en la qual quedi reflectit com l'alumne/a planifica, com utilitza els motors de cerca, com troba les paraules clau, com tria i valora les fonts d'informació...

Una relació d'alguns indicadors d'aprenentatge de la competència per nivells pot ser la següent:

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
Veu la necessitat de la cerca.		
Concreta el tema de la cerca a partir d'una idea general.	Explicita el propòsit de la cerca i especifica el tema.	Planifica la cerca en funció de la utilització de la informació.
Exposa el que ja sap abans de començar la cerca.	Valora el que ja sap per afinar la cerca.	Defineix els límits de la cerca abans de buscar la informació.
Identifica les paraules clau per utilitzar els cercadors a partir de pautes donades.	Amplia la cerca en els cercadors a partir de paraules clau.	Estreny o amplia la cerca afegint o traient termes en els cercadors.
Coneix la font d'una notícia (web, revista...).	Identifica qui és l'autor de la informació en un web o article en paper.	Fa referència a l'autoria per valorar la credibilitat d'un web.
Localitza i selecciona algunes informacions pertinents a la cerca amb l'ajut d'una pauta...	Capta la informació i l'organitza en forma d'idees, esquema, resum...	Sintetitza i valora la informació de la cerca a exposar.
Relaciona algunes informacions procedents de diferents suports amb els seus coneixements.	Relaciona les informacions procedents de diferents suports amb els seus coneixements.	Integra els resultats de la cerca amb el seus coneixements.
Comunica les conclusions bàsiques de la cerca. ...	Comunica les conclusions de la cerca. ...	Comunica les conclusions de la cerca utilitzant recursos multimodals i en fa una valoració. ...

Un exemple d'activitat que permet avaluar com es gestiona la cerca i tractament de la informació pot ser el següent:

Fer una cerca sobre un tema de l'àrea de medi natural, social i cultural, sobre estils de vida saludable, amb l'ajuda d'una pauta de cerca, si cal. Pot versar sobre alimentació, salut, malalties, clima, medi ambient..., i es pot exposar, posteriorment, als companys.

El mestre/a ha de seguir tot el procés de cerca i tractament de la informació. Aquest seguiment el pot fer mitjançant un registre d'observació on hi figurin tots els indicadors que li han de permetre situar l'alumne/a en un dels nivells següents.

- **Nivell 1.** L'alumne/a realitza una cerca d'informació a través d'Internet, d'enciclopèdies, de biblioteques o de persones que coneixen el tema com metges, infermeres, dietistes, seguint una pauta o guia per buscar les paraules clau i les informacions pertinents i es fa la seva pròpia idea sobre el que entén per vida saludable o per malaltia. Per exemple, centra el tema i identifica que unes paraules clau poden ser "al·lèrgia" i "contaminació" i, quan troba molts webs que parlen del tema, tria les que són institucionals (Generalitat, Col·legi de Farmacèutics...). L'alumne/a és capaç de seleccionar, a les fonts consultades, algunes informacions que li són útils.
- **Nivell 2.** L'alumne/a és capaç de centrar-se amb més profunditat en un dels aspectes, partint del concepte general de vida saludable que ha extret d'una primera cerca. Per exemple, en la cerca de la paraula clau "al·lèrgia" troba força resultats on apareixen les gramínies com a provocadores de la malaltia, amb la qual cosa pot afinar més en el cercador amb l'ús d'aquesta nova paraula. L'alumne/a recull l'autoria de les diferents fonts consultades per tal de fer-ne referència i és capaç d'organitzar totes les idees i recollir-les en un esquema o guió.

- **Nivell 3.** Abans de la cerca, l'alumne/a recull tota la informació que ja sap sobre el tema per centrar-la en els aspectes que desconeix o que li interessa aprofundir. Per exemple continua fent-se preguntes com *Quins efectes provoquen les al·lèrgies?, Com se sap si ets al·lèrgic?, Què has de fer per curar-te?...,* i és capaç d'afinar la cerca en els cercadors d'Internet. Valora el grau de fiabilitat de les diferents fonts, és a dir sap, per exemple, que la conversa amb un expert és més fiable que la informació que no té autoria.

Dimensió expressió escrita

L'**expressió escrita** és la capacitat d'utilitzar l'escriptura com una activitat que permet comunicar-se, organitzar-se, aprendre i participar en la societat. Implica un suport i un sistema de representació gràfica del llenguatge que té la qualitat de fixar el missatge i mantenir-lo en el temps.

L'escriptura és una activitat que permet participar en situacions comunicatives amb diverses finalitats concretes. Escrivim per demanar informació, per transferir coneixement, per intentar convèncer, per comunicar sentiments i vivències, per plaer...; per tant, en qualsevol escrit s'hi reflecteix la intenció i la contextualització.

En el procés d'escriure s'hi troben implicats els coneixements sobre el tema del qual es vol escriure i els coneixements previs que té l'alumne/a sobre els continguts lingüístics i l'organització del text. L'aprenentatge de l'escriptura s'ha de plantejar a partir de textos significatius o propers als alumnes. També és important plantejar situacions d'escriptura col·laborativa, tenint en compte que l'ensenyant pot modelar les habilitats, les estratègies i els coneixements que es necessiten perquè l'alumne/a esdevingui competent com a escriptor.

Un escriptor competent dedica temps a pensar abans d'escriure, planifica formulant els objectius, generant i organitzant idees, selecciona la informació interessant i la més rellevant per començar a produir. Redacta el text i el revisa en funció de la situació comunicativa, del context, del destinatari, de l'objectiu que es tingui i de les convencions i normes gramaticals. Escriu en diferents formats i suports, paper i digital, textos continus i discontinus, però sempre de manera coherent, cohesionada i d'acord amb les convencions de la llengua.

La dimensió de l'expressió escrita està integrada per tres competències:

- **Competència 5.** Planificar l'escrit d'acord amb la situació comunicativa i el destinatari.
- **Competència 6.** Produir textos de tipologies diverses amb un lèxic i estructura que s'adeqüin al tipus de text, a les intencions i al destinatari.
- **Competència 7.** Revisar el text per millorar-lo i tenir cura de la seva presentació formal en funció de la situació comunicativa.

COMPETÈNCIA 5

Planificar l'escrit d'acord amb la situació comunicativa i el destinatari

Explicació

Per escriure un text és molt important la fase de planificació perquè és la base que permetrà escriure textos amb adequació i coherència.

Planificar vol dir reflexionar per establir els objectius que volem aconseguir amb el text i dur a terme una estratègia determinada per recollir, seleccionar i ordenar la informació que volem transmetre.

Per planificar cal tenir present la situació comunicativa en la qual s'escriu el text, tenint en compte **l'objectiu**, per a què s'escriu, i **l'interlocutor**, a qui s'adreça el text. També cal pensar **el contingut**, generant idees, organitzant-les i buscant informació, si és necessari. Aquesta planificació implica la tria del tipus de text, el registre lingüístic i l'estructura corresponent.

Un escriptor competent dedica temps a pensar què vol dir, com ho dirà i qui ho llegirà.

La gradació d'aquesta competència té en compte el seguiment complet de tot el procés de planificació a partir de la generació d'idees, de la capacitat de seleccionar-les i d'ordenar-les, del destinatari, del tema tractat, de la tipologia textual i de les pautes per a la seva elaboració.

Gradació

5.1. Planificar un text d'un tema proper o viscut adreçat a persones de l'entorn, decidint quin tipus de text cal escriure, la seva estructura i generant idees amb l'ajuda de pautes concretes.

5.2. Planificar textos de temes coneguts, decidint quin tipus de text cal escriure, la seva estructura, a qui va dirigit i generant idees amb l'ajuda de pautes generals.

5.3. Planificar autònomament textos de temes diversos, dirigits a qualsevol receptor, decidint quin tipus de text cal escriure, la seva estructura, generant idees i cercant informació, si és necessari.

Continguts clau

- Elements per a la planificació: propòsit, destinatari, registre i context.
- Tipologia textual: textos narratius, descriptius, expositius, instructius, conversacionals, predictius. Característiques d'organització interna i lingüístiques.
- Estratègies i recursos per a la planificació de textos: generació i selecció de les idees, organització de les idees (esquemes i esborranys, mapes conceptuals...), i organització de la informació.

Orientacions metodològiques

El docent ha d'ensenyar a planificar el text interactuant amb l'alumnat. Ha d'explicitar els processos que hi intervenen i afavorir situacions d'escriptura tenint en compte el context. Ha de partir de situacions que permetin generar textos propers o viscuts per l'alumne/a, en un primer nivell, per arribar a poder planificar textos de qualsevol tema i de manera autònoma. El docent ha de tenir en compte que no tots els textos es planifiquen de la mateixa manera i que no sempre és imprescindible planificar de forma explícita.

Són recomanables les activitats col·lectives organitzades pel mestre/a que afavoreixen ensenyar com s'ha de planificar i posteriorment escriure. L'inici d'una activitat de planificació textual s'ha de realitzar vinculada a la llengua oral, conversant, per clarificar el contingut i el propòsit del text. El treball conjunt entre l'alumnat afavoreix que es comparteixin les idees per a la planificació del text.

Perquè l'alumne/a aprengui a planificar autònomament i sense ajuda, cal practicar i entrenar, col·lectivament i individualment, els processos implicats en la planificació: l'establiment d'objectius, la generació d'idees per recollir la informació més rellevant sobre el tema, la selecció del més interessant tenint en compte el tema i el destinatari, i l'organització segons l'estructura del discurs.

El mestre/a ha de ser un bon model. Ha d'explicar i mostrar als alumnes com planifica i organitza el text, utilitzant diferents suports, com per exemple l'elaboració d'un esborrany, d'un esquema, d'un mapa semàntic... Ensenyar a planificar ajuda l'alumne/a a escriure amb més seguretat. Per a aquesta finalitat se li han de proporcionar les eines que li permetin organitzar i seqüenciar les idees (pautes, esquemes, llistes, suports visuals...) i els diversos recursos digitals que faciliten aquestes tasques, començant pels programes de tractament de textos. El professorat ha de donar suport, orientar, facilitar informació, fer preguntes perquè l'alumnat generi les idees que després desenvoluparà i incorpori els recursos lèxics i morfosintàctics adequats a la tipologia textual, sense adoptar postures rígides, tot respectant la creativitat de l'alumne/a.

Orientacions per a l'avaluació

Per avaluar aquesta competència el docent pot recollir els esborranys de l'alumnat i observar si ha utilitzat les eines i les estratègies que s'han treballat per generar i organitzar les idees.

Amb el text acabat es poden plantejar qüestions que permetin reflexionar a l'alumne/a sobre el procés que ha seguit abans d'escriure, com per exemple: *Has tingut en compte a qui anava adreçat el text?, Tenies clara la finalitat?, Has pensat què volies explicar?, T'has imaginat quin tipus de text necessitaves?*

També es pot avaluar una estratègia en concret, per exemple l'organització de les idees. Es pot donar als alumnes una llista d'idees (pluja d'idees) sobre un tema que els sigui proper i se'ls demana que les organitzin i les prioritzin. També es pot aprofitar aquesta feina perquè els alumnes elaborin una llista de vocabulari i expressions que poden ser adequades per al tipus de text que han d'escriure.

Per avaluar el nivell en què es troba l'alumne/a en aquesta competència podem tenir en compte, entre d'altres, els indicadors següents:

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
Té clar l'objectiu del text.		
Identifica clarament el receptor del text quan aquest és conegut.	Identifica clarament el receptor del text.	
Reconeix quin tipus de text ha d'escriure.	Reconeix quin tipus de text ha d'escriure i la seva estructura.	Utilitza l'estructura del tipus de text per ordenar les idees que ha generat.
Utilitza una guia per generar les idees.	Genera força idees autònomament.	Genera, de forma autònoma, gran quantitat d'idees relacionades amb el tema.
Utilitza una guia per ordenar les idees.	Utilitza suports de forma autònoma per ordenar la major part de les idees.	Utilitza suports per ordenar tota la informació de manera lògica i ben estructurada.
Genera una llista de lèxic reduït, molt bàsic i amb poca variació de categories gramaticals. ...	Genera una llista de lèxic amb poca variació de categories gramaticals. ...	Genera una llista de lèxic ampli amb variació de categories gramaticals. ...

Un exemple d'activitat per avaluar aquesta competència pot ser la planificació d'un text descriptiu.

Descriu la teva habitació perquè els teus companys se la puguin imaginar. Fes la planificació d'aquest text en un primer esborrany.

Per planificar aquest text, et poden ajudar les idees següents:

– Recorda si has llegit alguna descripció que et pugui servir de model.

– Pensa quines coses vols explicar i en quin ordre. Fes un esquema.

– Procura donar el màxim de detalls.

Amb aquesta activitat es poden avaluar les fases que intervenen en la planificació d'un text: la generació d'idees, l'ordenació i la previsió del lèxic que es necessitarà per a la producció.

- **Nivell 1.** L'alumne/a fa un esquema de la seva habitació i va anotant com estan distribuïts els diferents mobles. No indica quin ordre seguirà. Fa una llista només amb el mobiliari.
- **Nivell 2.** L'alumne/a representa la seva habitació i hi situa els mobles i els objectes més rellevants. Fa una llista dels temes dels quals vol parlar (com és l'habitació i referències personals, com per exemple des de quan l'ocupa, si la comparteix, etc.). Ordena els temes. Especifica part del vocabulari que utilitzarà sense classificar.
- **Nivell 3.** L'alumne/a representa la seva habitació i la situa dins l'habitatge. Escriu una llista dels temes que tractarà: aspectes materials (com és i què té), referències personals i sensacions: aspectes que li agraden, aspectes que el molesten, coses que canviaria, etc. Especifica el vocabulari més rellevant que utilitzarà classificat pels temes que tractarà.

COMPETÈNCIA 6

Produir textos de tipologies diverses amb un lèxic i estructura que s'adeqüin al tipus de text, a les intencions i al destinatari

Explicació

Aquesta competència requereix ser capaç d'utilitzar la planificació per produir textos de tipologia diversa, en suport imprès o digital (competència 5).

Per produir un text cal usar el lèxic necessari per expressar el contingut amb claredat i precisió, ordenar les frases i els paràgrafs i utilitzar els connectors i la puntuació de forma adient per tal de permetre el desenvolupament coherent de les idees. També cal emprar les normes ortogràfiques constants i les excepcions.

L'escriptura ha de ser el més funcional i real possible, la qual cosa proporciona una motivació fonamental. Per tant, les activitats de redacció s'han de relacionar amb l'actualitat, amb els interessos propis de l'edat, amb els propis sentiments i amb temes de gran impacte. També s'han d'utilitzar en totes les matèries per tal de fixar ordenadament el coneixement. I s'ha d'utilitzar àmpliament l'escriptura per a comunicar-se emprant tots els gèneres discursius i amb tots els formats i suports. Hi ha diversos tipus de text per escriure: narratiu, descriptiu, expositiu, instructiu, conversacional, predictiu..., cadascun implica una estructura i una organització del text diferent.

La gradació d'aquesta competència té en compte el registre segons el destinatari (formal i informal), la temàtica (fets viscuts, escolars, científics...), l'estructura i organització del text, l'ús del lèxic (usual, específic, precís...), la cohesió (frases, connectors, puntuació) i l'ús de les normes ortogràfiques (constants i excepcions).

Gradació

6.1. Produir textos propers o viscuts dirigits a iguals o a persones de l'entorn proper, emprant l'estructura interna adequada amb frases simples, ben estructurades i mantenint la concordança; usant connectors freqüents, puntuació que marqui el final de frase, lèxic usual i normes ortogràfiques constants.

6.2. Produir textos propers, viscuts i escolars dirigits a iguals o a persones de l'entorn proper, emprant una correcta estructura de frase, usant connectors i mantenint la concordança; una puntuació que l'organitzi en paràgrafs, amb un lèxic específic i les normes ortogràfiques que responguin a normes constants i excepcions de paraules més usuals.

6.3. Produir textos de tipologia diversa molt ben estructurats dirigits a diferents destinataris amb una intenció concreta, emprant una estructura del text amb varietat de connectors i mantenint la concordança, una puntuació que organitzi els elements de la frase, un lèxic precís i les normes ortogràfiques i les excepcions del lèxic específic.

Continguts clau

- Tipologia textual: textos narratius, descriptius, expositius, instructius, conversacionals, predictius. Característiques d'organització interna i lingüístiques.
- Estratègies i recursos en el procés de producció d'un text.
- Lèxic: vocabulari usual i específic.
- Component semàntic de la llengua: comparació, derivació, composició, sentit figurat...
- Els connectors: valor semàntic.
- Els signes de puntuació.
- Correcció lingüística: Normes ortogràfiques constants i excepcions.
- Textos digitals no seqüencials i multimodals.
- Gestió de la informació: comunicació escrita dels resultats de la recerca.
- Revisió ortogràfica: diccionaris i correctors de textos.
- Presentació formal: a mà, imprès, digital...
- Hàbit d'escriure.

Orientacions metodològiques

El docent ha de presentar el projecte d'escriptura en una situació comunicativa i amb una finalitat concreta que doni sentit a l'activitat. És recomanable buscar situacions comunicatives properes emmarcades en contextos d'interès, que puguin generar textos de tipologies diverses. En aquest sentit, cal aprofitar totes les situacions d'escriptura que proporcionen les àrees d'aprenentatge. Cal fer adonar als alumnes, també, de quin és el context on s'ha de produir el text: el lloc, el temps, l'emissor i el receptor i la intenció comunicativa. D'aquest context en dependrà el tipus de registre a emprar, més o menys formal.

El mestre/a ha de tenir en compte que la producció del text ha de partir de la planificació que prèviament ha fet l'alumne/a. Aquest ha de transformar les idees en frases organitzades semànticament i sintàcticament, i les ha d'agrupar en paràgrafs cohesionats. Cal ensenyar a escriure perquè l'alumne/a adeqüi el text al context, seleccioni les idees, asseguri la progressió de la informació usant mecanismes de cohesió i seleccioni el vocabulari adequat.

Els alumnes han d'escriure sovint i preferentment a l'aula, perquè sense pràctica no pot haver-hi aprenentatge. Tot i que l'escriptura és una activitat essencialment individual, va molt bé organitzar activitats col·lectives o per parelles, tant per al desenvolupament de les idees com per reflexionar sobre el procés que s'ha seguit per escriure. En aquest sentit, es poden proporcionar als alumnes diversos recursos: el modelatge per part del mestre/a, l'escriptura en petit grup o per parelles...

L'ensenyant no pot intervenir de manera directa amb tots els alumnes quan estan escrivint. Per aquest motiu s'ha de facilitar a l'alumnat una sèrie de recursos perquè pugui consultar-los de forma autònoma i no haver d'esperar a la revisió per tal d'incorporar en el seu text aspectes lingüístics que proporcionen més qualitat a l'escrit. Per exemple: tenir llistes de connectors classificats semànticament, disposar de diccionaris ortogràfics i de sinònims, disposar de lèxic específic per temes... Pel que fa al contingut i a la seva estructura, també s'ha d'acostumar els alumnes a fer ús d'esborranys abans de redactar el text definitiu, a utilitzar textos d'autors com a model, a utilitzar pautes d'estructures textuals...

Això no obstant, el mestre/a ha de participar en el moment de producció dels textos per tal de donar el màxim de suport als alumnes (aclarint dubtes, fent suggeriments, fent preguntes...).

Cal insistir en la importància que l'alumne/a vagi rellegint fragments a mesura que redacta per comprovar si el text s'ajusta a l'objectiu d'escriptura, a l'estructura del tipus de text que s'ha triat i, si cal, introduir canvis que afecten el contingut. Quan l'alumne/a llegeix el que ha escrit, n'ha d'entendre el significat, ha de verificar que diu el que volia dir i imaginar què entendrà el lector.

És important que el docent comenti la producció del text amb l'alumne/a, seleccionant quins aspectes es pretenen millorar, tenint en compte la finalitat comunicativa del text.

Les activitats han de ser variades i la majoria han de tenir en compte la funcionalitat de l'escrit, però també es poden plantejar activitats que focalitzin l'entrenament d'un aspecte determinat, per exemple completar textos, reescriure contes, eliminar les repeticions d'un text, canviar el vocabulari per fer-lo més precís i específic, completar un text amb els connectors adequats, redactar a partir d'un esquema donat...

S'ha de proposar als alumnes escriure sobre un contingut que coneguin (de temes escolars de les diferents àrees, de temàtica quotidiana...) i s'han d'ensenyar les diferents característiques textuals (discursives i lingüístiques). Així, per exemple, en un text instructiu, cal explicar que no es permet ni subjectivitat ni ambigüitat, ja que ha de donar una informació objectiva, precisa i ordenada, que el lèxic ha de ser concret, concís i, segons el text, especialitzat, que el mode verbal ha de ser l'imperatiu, utilitzant la 2a persona del plural. Es pot presentar en forma de llista amb frases curtes i juxtaposades, o en forma de text amb frases subordinades o coordinades utilitzant locucions adverbials, conjuncions, relatius...

La tecnologia digital facilita el procés de producció de l'escriptura des de la planificació fins a la revisió i presentació. Amb els processadors de text, l'esborrany és el mateix text que cal anar modificant per millorar-lo i perquè acabi sent el text definitiu, ben formatat i amb bona presentació. No representa gaire esforç revisar-lo, afegir i treure paraules, canviar l'ordre dels paràgrafs... També permet, amb facilitat, escriure de forma col·lectiva: per parelles, petits grups o tots junts a la pissarra digital. S'ha d'aprofitar aquest recurs per a la pràctica dels escrits, ja que és l'eina més eficient i eficaç que tenim. Les produccions multimodals, amb àudio, imatge fixa, vídeo..., també requereixen d'un treball acurat. S'ha de treballar amb els recursos que ofereix Internet, amb blocs, amb pàgines compartides...

Per al treball d'aquesta competència el docent ha de tenir com a referència les competències digitals.

Orientacions per a l'avaluació

No s'ha de limitar l'avaluació als aspectes de correcció lingüística sinó que cal incidir i treballar conjuntament amb l'alumne/a tot el que fa referència a l'organització del text.

En un text es poden avaluar tots els aspectes implicats en la producció, però no sempre cal que es faci d'aquesta manera. En cada text es pot posar la mirada en un aspecte concret. Això ajuda el docent i l'alumne/a, ja que es poden anar marcant objectius de millora concrets i no de la globalitat de tot el text.

El que s'ha de tenir en compte en l'avaluació és que el nivell real que té un alumne/a dels continguts d'ortografia, gramàtica, tipologia textual, semàntica i lèxic es veuen reflectits en l'escriptura d'un text. Un alumne/a pot tenir poques errades ortogràfiques en un dictat i, en canvi, quan escriu un text pot fer-ne més, fins i tot una mateixa paraula pot aparèixer escrita de maneres diferents. Això succeeix perquè, quan un alumne/a produeix un text, ha de recórrer a coneixements de naturalesa diferent: sobre aspectes discursius, semàntics, gramaticals, ortogràfics... I tots aquests coneixements els ha de posar en funcionament alhora. La tasca és molt complexa i és normal que l'alumne/a no pugui controlar per un igual tots aquests continguts.

També es pot avaluar quin ús fa l'alumne/a de l'escriptura en l'àmbit personal i escolar, és a dir, com ha incorporat aquesta habilitat en les seves activitats habituals. Es pot demanar als alumnes que posin exemples concrets de com utilitzen l'escriptura en la seva vida i que valorin quina importància tenen les pràctiques d'escriptura en la vida dels adults amb qui es relacionen.

En l'avaluació d'aquesta competència s'ha de tenir en compte l'organització del text (coherència i cohesió), l'adequació (registre) i la correcció lingüística (lèxic, ortografia i estructures morfosintàctiques).

Alguns indicadors vinculats als graus de la competència poden ser:

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
Escriu textos ben estructurats amb suficient informació dels gèneres textuals més bàsics (narració, descripció...).		Escriu textos de tipologia diversa i redacta seguint l'estructura del gènere textual que ha triat. Dóna la informació completa i detallada.
Adapta el text al suport amb què ha d'escriure: paper o digital.		Aporta als textos digitals les diferents possibilitats multimodals.
Utilitza el registre adequat quan els escrits s'adrecen a persones de l'entorn proper.		Utilitza el registre adequat quan els escrits s'adrecen a qualsevol destinatari.
Escriu amb oracions simples, ben estructurades i que mantenen la concordança.	Escriu amb oracions simples i n'incorpora alguna de complexa.	Escriu amb varietat d'oracions: simples i complexes.
Utilitza els connectors més freqüents.	Utilitza els connectors bàsics per als diferents tipus d'oracions.	Utilitza varietat de connectors que s'ajusten al tipus de text que escriu. La tria de connectors dóna una bona cohesió al text.
Utilitza els signes de puntuació bàsics (punts per separar oracions i paràgrafs, interrogant, admiració, comes per separar elements d'una enumeració...).	Utilitza els signes de puntuació en diàlegs simples, la coma explicativa, els punts suspensius...	Utilitza els signes de puntuació que requereix el tipus de text.
Utilitza un lèxic bàsic.	Utilitza un bon repertori lèxic amb algunes paraules de lèxic específic.	Utilitza un gran repertori lèxic i recursos per evitar la repetició (sinònims, hiperònims, pronoms...).
Aplica les normes ortogràfiques que responen a normes constants. ...	Aplica les normes ortogràfiques que responen a normes constants i excepcions de paraules més usuals. ...	Aplica les normes ortogràfiques i excepcions de lèxic específic de les àrees. ...

Un exemple d'activitat per avaluar la producció escrita pot ser l'elaboració d'un text instructiu:

Escriu unes instruccions per tal de poder utilitzar la càmera del racó de fotografia de l'aula. Un cop tinguis el text, assenyala quines coses hauries de canviar perquè la utilitzessin els alumnes de tercer d'educació primària.

Amb aquesta activitat es poden establir els nivells següents:

- **Nivell 1.** En general, es poden identificar les parts d'un text instructiu. El text és clar: hi figura el títol i la majoria de passos que cal seguir, numerats i ordenats. En general, les oracions són simples i estan separades per punts. Hi ha alguns connectors. L'alumne/a escriu amb un vocabulari bàsic, aplicant les lleis ortogràfiques constants. No assenyala en el text cap aspecte que s'hagi de modificar pel canvi de destinatari.
- **Nivell 2.** Separa clarament les diferents parts del text instructiu: el títol, el material que es necessita i tots els passos que cal seguir, complets i ben ordenats. Combina frases simples amb frases més complexes, utilitzant connectors temporals per indicar els diferents passos. Escriu combinant alguna paraula de lèxic específic amb vocabulari bàsic. Aplica les lleis ortogràfiques constants i alguna excepció de paraules molt habituals. Asse-

nyala que s'hauria de modificar la globalitat del text per adaptar-lo als alumnes de 3r, però no en concreta cap aspecte.

- **Nivell 3.** Separa clarament les diferents parts del text instructiu: el títol, el material que es necessita i tots els passos que cal seguir, complets, detallats i ben ordenats. A més, afegeix un apartat donant consells o recomanacions. Escriu amb lèxic específic del tema, amb varietat d'oracions ben connectades. En general escriu amb correcció ortogràfica i la puntuació és adequada. Assenyala quins aspectes hauria de modificar per adaptar el text al nou destinatari. Concreta aspectes de lèxic, de tipografia i de suport general (recomana acompanyar el text amb un esquema o suport visual com fotografies dels passos).

COMPETÈNCIA 7

Revisar el text per millorar-lo i tenir cura de la seva presentació formal en funció de la situació comunicativa

Explicació

Aquesta competència requereix utilitzar estratègies d'autocorrecció sobre la revisió de l'estructura del text (coherència i cohesió), el registre (adequació) i la correcció lingüística (gramàtica, lèxic i ortografia). També requereix saber presentar el text de forma clara i entenedora i adequada a la seva tipologia.

Corregir, revisar i millorar un text forma part del procés de redacció. És a partir de les observacions i reflexions, d'un primer esborrany, que el text es pot modificar. La correcció constructiva, feta per alumnes amb l'ajuda del mestre/a per tornar a reescriure'l, si és necessari, és una bona eina per aprendre dels errors i fer ressaltar els aspectes positius.

Un escriptor competent dedica temps a rellegir i revisar el seu text abans de donar-lo per acabat.

La gradació d'aquesta competència té en compte l'autonomia de l'alumne/a quant a la utilització dels elements de suport i consulta (diccionaris, correctors, models diversos...) i també el resultat de la presentació formal, ja sigui en format paper o en format digital.

Gradació

7.1. Revisar amb suport de pautes i elements de consulta alguns aspectes lingüístics del text: ortografia, lèxic i gramàtica, i algun aspecte que faci referència al contingut. Presentar el text amb una forma clara i entenedora.

7.2. Revisar amb suport de pautes i elements de consulta aspectes lingüístics del text: ortografia, lèxic i gramàtica i aspectes discursius (coherència i adequació) amb suport de pautes. Presentar l'escrit amb una forma adequada al tipus de text, a la funcionalitat i al format.

7.3. Revisar de forma completa el text (aspectes lingüístics i discursius) amb autonomia. Presentar el text tenint en compte elements estètics i creatius.

Continguts clau

- Organització del text: coherència, cohesió.
- Correcció lingüística: lèxic, ortografia, estructures morfosintàctiques.
- Adequació del registre al context, al destinatari i al propòsit.
- Revisió ortogràfica: diccionaris i correctors de textos.
- Presentació formal dels textos escrits en paper i en format digital (en aquest cas també amb elements multimodals).

Orientacions metodològiques

Els alumnes estan aprenent a redactar textos de tipologies diverses, amb objectius diferents. La revisió del producte és una de les fases del procés que requereix més cura per obtenir un bon resultat. A escriure se n'aprèn escrivint, amb bons models, reescrivint i millorant els textos amb observacions i modificacions continuades.

El mestre/a ha de fer adonar l'alumne/a que un text es pot millorar des de diferents perspectives: es pot millorar pel que fa a la coherència, a la cohesió, a l'adequació i a la correcció lingüística (lèxic, gramàtica i ortografia). La revisió ortogràfica és un dels aspectes que cal treballar, però cal també esmerçar esforços en els altres aspectes, sovint més complexos de resoldre . El mestre/a i els companys han d'actuar com a lectors i acostumar-se a demanar aclariments del que no s'entén o suggerir aspectes a millorar. No es pot deixar que els alumnes revisin sols els seus textos. A l'aula cal treballar de manera conjunta, compartint les tasques de correcció d'escriptura el mestre/a amb els alumnes i els alumnes entre si, i el mestre/a ha de deixar temps i espai per a la realització d'aquesta tasca.

Cal donar pautes i orientacions i animar els alumnes a utilitzar diccionaris (en paper i digitals), manuals... Es poden fer correccions col·lectives i per parelles, i és bo que l'alumne/a llegeixi el text als companys i/o mestre/a per revisar-lo i millorar-ne el contingut final. L'ús de les tecnologies digitals facilita, d'una banda, una primera revisió amb els correctors, que cal ensenyar a utilitzar de forma adequada, i, de l'altra, permeten refer el text més fàcilment.

Mentre es realitza l'activitat de revisió del text escrit, el mestre/a ha de provocar la reflexió i el diàleg sobre els coneixements ortogràfics i gramaticals que tenen els alumnes. Aquests coneixements no tenen gaire valor si no s'apliquen per produir textos més ben elaborats i més correctes. És important fer aquesta reflexió de forma contextualitzada; per tant, res millor que fer-ho amb la producció de cadascun dels alumnes. El mestre/a i l'alumne/a han de ser conscients que el text que es corregeix no és el producte final, ja que a partir de les observacions, el text millorarà i es podrà utilitzar per a la funció requerida.

El docent ha de procurar que activitats com repassar, rellegir, corregir... qualsevol producció escrita esdevinguin un hàbit per als alumnes. Per aconseguir-ho ha de proporcionar els suports necessaris, abans esmentats, perquè els alumnes adquireixin seguretat i cada cop esdevinguin més autònoms.

També cal treballar els aspectes de presentació del text escrit. S'ha de tenir cura que el text estigui net, amb grafia clara, entenedora i proporcionada, amb marges i títols, subtítols i altres formats adequats al tipus de text. En la presentació dels textos digitals s'ha de procurar que no hi hagi un excés de tipus i mides de lletra, estils i colors i que els diferents elements multimodals estiguin situats de forma entenedora. Cal donar pautes del disseny de les pàgines.

Cal tenir en compte que aquesta competència comporta dues accions: revisar i millorar el text. Per revisar el text l'alumne/a pot fer diverses lectures, focalitzant en cada una un aspecte a revisar. El docent li pot demanar que deixi evidències en el text dels aspectes que ha revisat. L'alumne/a pot fer anotacions, marques, utilitzar un codi..., ja que aquests senyals permeten fer un seguiment del nivell de cada alumne/a. Adonar-se dels elements que cal millorar és molt important, però no és suficient: el mestre/a pot demanar a l'alumne/a que reescrigui el text canviant allò que ha observat que ha de millorar.

Orientacions per a l'avaluació

Per avaluar aquesta competència és molt important proporcionar ocasions perquè l'alumne/a s'autoavaluï, ja que d'aquesta manera podrà prendre consciència del seu "nivell escriptor" i podrà constatar quins aspectes ha de millorar. El mestre/a ha de compartir amb l'alumne/a què espera que s'autocorregeixi, quins aspectes pot corregir sense ajuda, en quins aspectes necessitarà ajuda (d'un company, del diccionari, de manuals, del mestre/a...) i sobre quins aspectes haurà de reflexionar amb més profunditat, ja que afecten l'objectiu i el contingut del text.

El text modificat com a conseqüència de la revisió serveix al docent per veure la progressió dels seus alumnes. No cal que en cada text es revisin i millorin tots els aspectes que intervenen en l'escriptura.

És important explicar bé les marques i codis de correcció que s'utilitzaran i que facilitaran la revisió. També cal acordar amb els alumnes llistes de control o bases d'orientació que ajudaran a compartir els criteris d'avaluació i que facilitaran la tasca d'aprenentatge dels alumnes.

Alguns indicadors vinculats als graus de la competència poden ser:

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
Utilitza el recurs de consulta més bàsic (diccionari ortogràfic, corrector ortogràfic) per revisar el text.	Utilitza els recursos de consulta més habituals per revisar i millorar el text (diccionari ortogràfic, de sinònims, bilingüe, llista de connectors, pautes amb les característiques textuals...).	Utilitza el recurs de consulta més adient per a cada aspecte que ha de revisar o verificar del text (diferents tipus de diccionaris, llibre de verbs...).
Revisa només els aspectes del text que li indica l'ensenyant, si aquests estan ben especificats i pautats.	Revisa els aspectes del text que li indica l'ensenyant si estan pautats, encara que no estiguin gaire especificats.	Revisa els aspectes del text on sap que pot haver tingut algun dubte.
La revisió de l'alumne/a s'ajusta en general als aspectes corregits.	La revisió de l'alumne/a s'ajusta als aspectes corregits.	
Millora el text incorporant-hi alguns aspectes dels que ha revisat.	Incorpora al text el producte de la revisió dels aspectes més concrets (ortografia, connectors, algun aspecte de lèxic...).	Millora el text incorporant els aspectes que ha revisat, tant els que afecten al contingut (adequació, coherència) com els que afecten a la forma (ortografia, gramàtica, lèxic...).
Mostra una presentació acurada amb grafia clara (si és un escrit a mà). L'estil és simple (si és amb ordinador).	L'estil és simple (si és amb ordinador), amb marges, títol i altres formats del text.	Presenta una lletra harmoniosa (si és a mà) i fa ús dels estils dels processadors de textos de forma correcta (si és amb ordinador).
Adequa la presentació del text a la seva tipologia. ...	 ...	 ...

Un exemple d'activitat per avaluar la revisió d'un text pot ser:

Revisar un text que ha produït el mateix alumne/a amb l'ajuda d'una pauta específica per al tipus de text que ha escrit. Després d'omplir la pauta d'autoavaluació ha d'agafar un aspecte on ha detectat mancances i ha de modificar-lo.

L'alumne/a ha de lliurar al mestre/a:

– la pauta emplenada,

– el text revisat amb les anotacions que hi ha fet,

– el text reescrit o amb les modificacions.

L'ensenyant, per avaluar la capacitat de revisar un text, ha de contrastar l'escrit de l'alumne/a amb la pauta d'autovaluació que ha omplert i amb el text modificat.

El text que s'ha proposat que elabori l'alumne/a és un còmic. En concret, se li demana que ompli les bafarades que prèviament s'han buidat. La pauta per revisar el text ha estat pensada per a aquesta activitat amb la finalitat que els alumnes revisin els aspectes següents:

– algun aspecte de coherència i adequació,

– alguns aspectes de puntuació i ortografia,

– algun aspecte de la presentació.

Pel que fa a l'ortografia, es demana a l'alumne/a que busqui en el text entre 3 i 5 paraules que no estigui segur d'haver escrit correctament i que en verifiqui l'escriptura. Abans de consultar en una font externa, se li ha de demanar que pensi si ho pot resoldre amb els coneixements que té de les normes ortogràfiques constants i les d'excepció.

Els aspectes concrets que podria presentar la pauta serien els següents:

		Sí	No	Observacions
Adequació	El que diuen els personatges s'ajusta a la situació comunicativa que es representa en la vinyeta.			
	He fet parlar els personatges amb el registre adequat.			
Coherència	He escrit un títol que permet anticipar què passarà.			
	El text que he escrit complementa i clarifica la informació que dóna la imatge.			
	Llegint el còmic sencer s'entén el que hi passa.			
	El que diu cada personatge s'ajusta a la manera de ser que m'he imaginat que tenia.			
Puntuació	He acabat les oracions amb els signes adequats: ., !, ?, ...			
	He posat, si calia, les comes en una enumeració.			
Presentació	He previst que el que diu cada personatge càpiga dins de cada globus.			
	He tingut en compte que el text estigui net, sense ratllades.			
	He escrit amb bona lletra o amb la tipografia adequada.			
	He mantingut el mateix tipus de lletra.			

Un cop analitzada la pauta, es poden establir els nivells següents:

- **Nivell 1.** L'alumne/a fa la revisió del seu text amb la pauta donada, demanant algun aclariment a l'ensenyant, sobretot dels aspectes que fan referència a l'adequació i a la coherència. Incorpora en el text alguns canvis producte de la revisió. Tria les paraules que li han generat dubtes ortogràfics, però té pocs recursos per verificar-ne l'escriptura. La presentació del text, en general, és bona: escriu amb bona lletra, però barreja les lletres en majúscula i minúscula. La lletra és força proporcionada.
- **Nivell 2.** L'alumne/a fa la revisió del seu text amb la pauta donada, sense haver de demanar cap aclariment sobre el que ha de revisar. Té una percepció adequada de la qualitat del seu escrit perquè, en general, coincideix bastant amb la correcció que faria l'ensenyant. Incorpora canvis al text producte de la revisió de l'adequació i la coherència. Tria les paraules que li han generat dubtes ortogràfics i els resol combinant la reflexió sobre el coneixement que té de les lleis ortogràfiques i la consulta al diccionari. La presentació del text és bona: la lletra és clara i proporcionada, no barreja tipografies diferents i distribueix correctament el text en l'espai que té per escriure.
- **Nivell 3.** L'alumne/a fa la revisió del seu text amb facilitat. Té la pauta com a guió, però no necessita seguir-la pas a pas. Té una percepció molt adequada de la qualitat del seu text. Incorpora gairebé tots els canvis producte de la revisió. Tria les paraules que li han generat dubtes i sap com els ha de resoldre. La presentació del text és molt bona.

Dimensió comunicació oral

La **comunicació oral** consisteix en la capacitat de comprendre i expressar missatges orals tenint present la situació comunicativa. Escoltar i parlar, en la major part dels casos s'associen, perquè es produeixen en un context d'interacció en el qual els interlocutors són alternativament emissors i receptors. Hi actuen, per tant, les capacitats de comprendre, expressar-se i dialogar o conversar.

La comprensió de textos orals és un dels procediments que l'alumnat practica més sovint en situacions habituals, formals i no formals, i que també s'utilitza per aconseguir aprenentatges.

La competència oral constitueix un factor d'integració social de les persones; saber escoltar i saber parlar bé són qualitats imprescindibles per poder desenvolupar unes bones relacions personals i socials en els nostres alumnes i també els facilitarà un millor aprenentatge i un bon desenvolupament professional al llarg de la vida.

Aquesta competència facilita, a través dels intercanvis amb els altres, l'elaboració i l'expressió d'idees, opinions i sentiments, i la construcció del propi pensament..

L'expressió oral implica el coneixement d'un lèxic i d'unes estructures morfosintàctiques i textuals. Les paraules, amb el seu significat, amb els seus matisos i les seves accepcions, i amb les seves característiques morfològiques, permeten que el parlant elabori unes oracions que segueixen unes lleis organitzatives pròpies de cada llengua. Les frases poden matisar i completar el seu significat en organitzar-se en una estructura textual que proporciona una informació més complexa.

Cal preparar l'alumnat per als dos tipus de discursos existents: el discurs produït per una sola persona, com en el cas d'una xerrada, una ponència o un recital de poesia, i per al discurs plurigestionat, és a dir, quan hi intervenen diferents persones que intercanvien contínuament els papers d'emissor i receptor del missatge.

En la interacció oral és on es posen en joc els processos de la comprensió i l'expressió de forma conjunta. És molt important practicar-ho en contextos relacionats amb la vida escolar i de l'entorn, perquè els alumnes s'expressin amb claredat i rigor. També és important que el professorat cerqui espais i temps per portar a terme activitats ben planificades que facin que l'alumne/a pugui avançar en el seu discurs oral i s'adoni del seu progrés.

Un comunicador competent també utilitza elements comunicatius no verbals i aplica els coneixements lèxics, gramaticals i textuals per interpretar i expressar missatges orals.

La dimensió de la comunicació oral està integrada per tres competències:

- **Competència 8.** Comprendre textos orals de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i escolars.
- **Competència 9.** Produir textos orals de tipologia diversa adequats a la situació comunicativa.
- **Competència 10.** Interactuar en situacions on intervé més d'un interlocutor, utilitzant estratègies que afavoreixin la comunicació oral.

COMPETÈNCIA 8

Comprendre textos orals de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i escolars

Explicació

Ser competent en la comprensió de textos orals suposa ser capaç d'escoltar i comprendre informacions orals en situacions comunicatives conegudes de diferents àmbits i amb registres de formalitat diversa, així com ser capaç de desplegar estratègies de comprensió oral per obtenir i integrar la informació i valorar-la.

L'actitud d'escolta ha de ser activa: el receptor ha de parar atenció al que diu l'interlocutor, ha de respectar les seves idees i fer que se senti escoltat. D'aquesta manera s'afavorirà la convivència social.

En el món escolar, la comprensió oral es practica sovint, tant a nivell formal, per a l'aprenentatge de les diferents àrees curriculars, com a nivell més col·loquial, per a la gestió personal i emocional en la relació amb els altres.

L'oient pot assolir diferents nivells de comprensió en un text oral: en pot extreure la informació directament (comprensió literal), pot deduir-la (comprensió inferencial) o pot prendre un punt de vista més personal i crític (comprensió interpretativa o crítica). Aquests nivells de comprensió són els mateixos que per a un text escrit, però en la comprensió d'un text oral n'augmenta la dificultat, ja que requereix per part de l'oient un grau d'atenció i concentració elevades, perquè no pot corroborar la informació que ha sentit (el text oral és efímer). L'alumne/a ha de desenvolupar, especialment, estratègies de selecció i de retenció, i aquestes estratègies han d'anar lligades a l'objectiu de l'escolta: *Per què escolta el text? Quina informació n'ha d'extreure? Quina tasca haurà de fer després?*

El docent ha de treballar amb els alumnes estratègies per desenvolupar una bona comprensió oral, tenint en compte els processos següents:

- *Reconèixer* els diversos elements de la seqüència acústica: sons, paraules, expressions...
- *Seleccionar* entre els diversos sons, mots, expressions, idees, etc., els que ens semblen més rellevants segons la nostra competència i els nostres interessos.
- *Interpretar* el contingut i la forma del discurs, és a dir, dotar de significat i coherència tots els elements que hem reconegut i seleccionat prèviament.
- *Anticipar* durant el discurs el que l'emissor pot anar dient (paraules, idees...) a partir de les entonacions, de l'estructura del discurs, del contingut...
- *Inferir* informació que no està explícita en el discurs oral a partir del mateix text i dels elements no verbals: els gestos, el to, l'estat d'ànim, la situació externa de la comunicació, etc., poden ajudar-nos a comprendre el significat global del discurs.
- *Retenir* determinats elements del discurs que el receptor considera importants, a fi de poder-los utilitzar per interpretar altres fragments del discurs (una paraula, un detall, el sentit global): és la memòria a curt termini. Una vegada acabat el discurs, les dades més rellevants es retenen durant un període de temps considerable: és la memòria a llarg termini.

En la gradació d'aquesta competència s'han tingut en compte els nivells de comprensió oral, el tipus de situació comunicativa, el registre emprat en la comunicació, la intenció d'aquesta i l'ús d'elements que faciliten la comunicació per part de l'interlocutor.

Gradació

8.1. Copsar el tema i les idees principals dels textos orals en situacions comunicatives conegudes i escolars amb un registre col·loquial, formal i estàndard, on la intenció és explícita i on l'interlocutor, si escau, utilitza elements no verbals.

8.2. Comprendre el sentit global dels textos orals, vinculant les idees principals i les secundàries, en situacions comunicatives conegudes i escolars, amb un registre estàndard i formal, amb suports visuals o sense.

8.3. Comprendre i valorar textos orals en situacions comunicatives conegudes i específiques d'interès personal, amb diferents tipus de registres.

Continguts clau

- Tipologia textual: textos narratius, descriptius, expositius, instructius, conversacionals, predictius. Característiques d'organització interna i lingüístiques.
- Estratègies per a la comprensió: reconèixer, seleccionar, interpretar, anticipar, inferir i retenir.
- Adequació del registre al context, al destinatari i al propòsit.
- Tema, idea principal i idees rellevants.

Orientacions metodològiques

El docent ha de partir del fet que, en la comunicació oral, la comprensió és prèvia a l'expressió tant pel que fa al lèxic com a les estructures. El lèxic passiu, el que la persona comprèn, però no utilitza quan parla, és més ampli que el lèxic actiu, el que li serveix per a expressar-se. Per aquest motiu un alumne/a pot entendre textos d'un nivell superior al que pot produir.

Perquè un alumne/a comprengui un text oral, l'ensenyant li ha de facilitar que posi en joc els seus coneixements previs i que, a partir d'aquests coneixements i del missatge rebut, faci les deduccions necessàries i relacioni i integri la informació del text oral. L'alumne/a també ha de poder emetre una opinió i valorar el text que ha escoltat. Aplicant aquests procediments obtindrà els nivells de comprensió: literal, inferencial o interpretativa i profunda, crítica o valorativa.

El docent ha de plantejar activitats de comprensió oral que puguin inserir-se en una varietat de situacions comunicatives, ja que cada situació requereix l'aplicació d'unes estratègies de comprensió diferents. Per exemple, són força diferents les estratègies o les habilitats que ha d'aplicar un receptor si l'emissor hi és present o no; si l'exposició oral té suports visuals o no; si el discurs oral només té suport àudio (ràdio) o si té suport audiovisual (TV, cinema...), etc.

Com a exemples d'activitats per treballar i practicar la comprensió oral s'indiquen les següents:

- *Escoltar contes* i després respondre preguntes de diferents nivells de comprensió.
- *Seguir instruccions verbals.* Per exemple: escoltar i seguir les normes de classe, interpretar les instruccions d'un joc que explica l'ensenyant o un company, seguir les instruccions per elaborar un treball manual...
- *Escolta activa.* L'alumne/a ha de seleccionar i apuntar allò que creu important, o que li sembla que no podrà recordar, en un qüestionari, apunts...
- *Jocs de memòria.* L'alumne/a pot memoritzar rodolins, endevinalles, llistes de paraules, auques, rimes, tonades, noms, pot jugar al joc del telèfon...
- *Escoltar i dibuixar; visualitzacions.* L'alumne/a ha de dibuixar seguint les instruccions que escolta: dibuixos geomètrics, descripció d'un paisatge, plànols (habitació, escola, barri, ciutat...).
- *Identificar errors o mentides.* Es fa una explicació que conté errors i/o mentides de situacions que els alumnes ja coneixen.
- *Anticipar el contingut.* El docent o un company pot començar una història que ha de continuar amb coherència un altre company.

- *Inferir informació implícita.* El docent o un company poden plantejar una breu conversa i els altres companys han de deduir on passa, quin és el motiu de la conversa i quina relació hi ha entre els interlocutors.

L'aprenent necessita molta pràctica per desenvolupar l'habilitat d'escoltar. Per això, les activitats que ha de proposar el mestre/a han de ser freqüents, funcionals i amb material variat. El docent té un paper molt important en el desenvolupament d'aquesta habilitat: el seu discurs ha de ser comprensible, sigui quin sigui el nivell lingüístic dels alumnes. Ha d'assegurar-se que el comprenen, buscant el retorn i comprovant-ho. Ha de deixar temps perquè els alumnes processin la informació i puguin contestar les preguntes que els formula. La seva parla ha de ser clara i molt ben estructurada perquè constitueix un dels models lingüístics més importants. També ha de fomentar en el seu alumnat l'hàbit de demanar aclariments, expressar dubtes, reformular el que han sentit amb les seves paraules..., ja que assegurar la comprensió de la informació és un pas molt important perquè aquesta esdevingui coneixement.

Orientacions per a l'avaluació

Per avaluar el domini de la comprensió oral es poden utilitzar diferents activitats que es poden fer després d'escoltar el text (exposició, enregistrament, escoltar un programa de ràdio, visionar un programa de TV...):

- Fer preguntes de diferent nivell de comprensió.
- Demanar a l'alumne/a que reprodueixi les idees escoltades, tant si és adreçant-se al mestre/a com a altres companys.
- Demanar a l'alumne/a que faci preguntes als altres companys sobre el que han sentit.
- Representar la informació del text oral en diferents llenguatges: escrit, visual, plàstic, corporal...

Es poden fer servir pautes d'observació que permetin recollir informació sobre el nivell d'assoliment de la competència.

Per avaluar el nivell en què es troba l'alumne/a podem tenir en compte, entre d'altres, els indicadors següents:

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
Capta el sentit global i les idees més rellevants d'una exposició oral.	Comprèn el sentit global i les idees més rellevants i secundàries de discursos i exposicions i pot seguir el seu fil argumental quan el tema li és familiar.	Comprèn discursos extensos fins i tot quan ha d'extreure informació implícita en el text.
És capaç de captar la idea principal d'avisos i missatges clars i senzills a partir de la informació que conté el missatge dels seus coneixements previs.		És capaç de fer deduccions i de donar una opinió raonada sobre el que ha escoltat.
Capta el sentit global d'una comunicació informativa emesa en un mitjà de comunicació del seu entorn proper quan emet notícies actuals o del seu interès.	Comprèn les idees rellevants i secundàries emeses en un mitjà de comunicació: ràdio, TV, Internet, que tracten temes actuals o d'aspectes d'interès personal.	Comprèn programes de TV que tracten temàtiques generals.
Comprèn vocabulari i expressions d'ús habitual.	Comprèn expressions i vocabulari específic.	
Estableix vincles entre el text i els seus interessos o necessitats personals.	És capaç d'exposar l'opinió en alguna de les idees que s'expressen en el text.	
Comprèn discursos retransmesos de temes coneguts i amb una estructura clara. ...	 ...	Comprèn qualsevol tipus de text oral, tant en converses presencials com en discursos retransmesos. ...

Són diverses les activitats d'avaluació que permeten avaluar el nivell d'adquisició de la comprensió oral. L'activitat seleccionada consisteix a escoltar una notícia sobre el risc d'incendis.

Atesa la complexitat del text i considerant que és una audició on l'interlocutor no hi és present, el mestre/a ha de preveure unes activitats prèvies de contextualització (preguntar què saben del tema, si en tenen alguna experiència) i d'anticipació de les preguntes que se'ls farà: tema, idea principal, idees rellevants i lèxic.

EN PREALERTA L'INFOCAT PER RISC D'INCENDI A LES COMARQUES DEL SUD DE CATALUNYA. PROTECCIÓ CIVIL DEMANA EXTREMAR LES PRECAUCIONS A LES ZONES FORESTALS I TRUCAR EL 112 SI ES DIVISA FOC O UNA COLUMNA DE FUM

La Direcció General de Protecció Civil de la Generalitat ha emès aquest matí una prealerta del pla especial d'emergències per incendis forestals de Catalunya, l'Infocat, per les previsions de risc d'incendi forestal durant tot aquest dimarts a les comarques de la meitat sud de Catalunya, de Barcelona, Lleida, Tarragona i Terres de l'Ebre.

D'altra banda, a tot Catalunya, durant els propers dies cal extremar les precaucions i vigilància a les zones forestals a causa de l'increment de les temperatures, que es podrà allargar fins a final de setmana. Per això, s'han anul·lat les autoritzacions per activitats amb risc d'incendi forestal en les zones que estiguin afectades i així ho informi el Cos d'Agents Rurals de la Generalitat. Protecció Civil recorda que no es poden llençar burilles o llumins des del cotxe encara que semblin apagats i que cal evitar realitzar qualsevol activitat que generi un risc d'incendi. També demana que si es divisa alguna columna de fum, es truqui ràpidament al telèfon d'emergències 112.

ONADA DE CALOR

Paral·lelament a aquesta situació, Protecció Civil ha rebut un avís del Servei Meteorològic de Catalunya que indica que, des d'ara fins divendres, es preveu un augment significatiu de les temperatures a tot Catalunya, especialment a l'interior, i que pot comportar un episodi d'onada de calor.

[Text adaptat]
Font: *http://www.xarxanoticies.cat/infocal/terres_ebre/article?id=1035162*
LAMALLA.CAT
26/06/2012 13.31 h

Un cop escoltat l'àudio el mestre/a ha de valorar si és necessària una segona audició i ha de formular unes preguntes a l'alumne/a per veure:

– Si ha entès el tema principal (per exemple: *De què parla la notícia que has escoltat?)*

– Si ha captat idees rellevants (per exemple: *Què es recomana per evitar el risc d'incendis?)*

– Si ha fet inferències de lèxic (per exemple: *Què vol dir que "s'han d'extremar les precaucions"?, Què són els "incendis forestals"?)*

– Si és capaç de fer una valoració crítica o una reflexió personal (per exemple: *Si tu estiguessis en una comarca enmig d'una onada de calor, què faries? Per què creus que el periodista parla de l'onada de calor? Té relació amb la primera part de la notícia?)*

En funció de les respostes podrem situar els alumnes en els diferents nivells:

- **Nivell 1.** L' alumne/a entén la idea principal de la notícia que ha escoltat i selecciona alguna de les idees rellevants. Comprèn el vocabulari bàsic i és capaç de fer alguna inferència senzilla (per exemple en el text es parla de 'burilles i llumins' i no de 'cigarretes'). I és capaç de relacionar alguna idea del text amb alguna experiència personal.
- **Nivell 2.** Comprèn la idea principal i també comprèn altres idees rellevants de la notícia. L'alumne/a és capaç d'entendre expressions d'una certa complexitat (com l'expressió del text "s'han d'extremar les precaucions"). És capaç d'opinar sobre alguna de les idees del text (per exemple comenta que no és possible controlar que els conductors no llencin burilles per la finestra, que ja es poden fer recomanacions, que qui vulgui cremar el bosc ho farà...).
- **Nivell 3.** L'alumne/a entén i interpreta el text, selecciona totes les idees rellevants i, a més, és capaç de reflexionar-hi i fer-ne deduccions. Relaciona i argumenta les diferents parts de la notícia.

COMPETÈNCIA 9

Produir textos orals de tipologia diversa adequats a la situació comunicativa

Explicació

Ser competent en la producció oral suposa parlar, sent capaç d'elaborar i expressar, de forma estructurada i comprensible, fets i coneixements, opinions i sentiments.

La producció de textos orals implica posar en funcionament tota una sèrie de coneixements lingüístics: el lèxic i les estructures morfosintàctiques i textuals, que ajudaran l'orador a la construcció del propi pensament. I, per descomptat, la producció d'un text oral implica una pronúncia entenedora, així com un control dels altres aspectes de la prosòdia que faciliten la comprensió del discurs: la velocitat, el volum, l'entonació...

Un orador competent, per tant, és capaç d'utilitzar tots aquests elements lingüístics i comunicatius en la producció de textos orals i utilitzar-los d'acord amb les diferents situacions comunicatives, tenint en compte el tipus de text i el registre a utilitzar.

Un parlant quan es comunica ho fa amb diferents objectius o funcions. Les més importants són:

- Funció d'*informar*. Es tracta de facilitar informació als altres. En aquesta funció hi estan englobades un conjunt de produccions verbals i estratègies que permeten a una persona informar, explicar, descriure, narrar davant d'un oient o grup d'oients.
- Funció d'*obtenir informació*. El parlant ha de tenir recursos per obtenir informació del receptor, és a dir, ha de saber fer la pregunta o gestió adequada perquè l'oient pugui respondre al més ajustat possible a la demanda que li planteja.
- Funció *metalingüística*. Aquesta funció es fa explícita quan el parlant utilitza el llenguatge per referir-se al mateix llenguatge, per reflexionar-hi. També és la que permet comprendre i utilitzar el llenguatge irònic, poètic, el doble sentit, els jocs lingüístics, etc.
- Funció de *regular l'acció*. Amb aquesta funció el parlant pretén influir en l'actuació del receptor (dóna ordres, fa suggeriments, planifica accions futures...).

Quan durant la comunicació el parlant i l'oient estan presents, el llenguatge està acompanyat del gest i la mirada, que poden reforçar i matisar el significat del contingut. Aquests aspectes no verbals formen part de la comunicació i adquireixen una importància cabdal en el cas de l'alumnat que està aprenent una llengua.

En la societat actual cal un nivell de comunicació oral tan alt com el de redacció escrita. Una persona que no pugui expressar-se de forma coherent i clara, i amb correcció lingüística, no només limita les seves aptituds personals sinó també la seva tasca professional.

Per a la gradació d'aquesta competència s'han tingut en compte la coherència i la complexitat del tipus de discurs, el lèxic, la prosòdia (el volum, l'entonació i la pronúncia, la velocitat...), els elements verbals i no verbals i el tipus de suport que aporta l'alumne/a al seu discurs.

Gradació

9.1. Produir textos orals de manera ordenada i comprensibles, amb un lèxic bàsic, referit a fets i coneixements propers, utilitzant elements no verbals bàsics, els prosòdics adequats i amb algun tipus de suport.

9.2. Produir textos orals ben estructurats, amb un lèxic específic, referits a experiències viscudes i contextualment properes, utilitzant elements no verbals i els prosòdics adequats i acompanyats de suports diversos.

9.3. Produir textos orals molt ben estructurats, amb un lèxic precís i repertori variat, referits a fets i coneixements diversos, utilitzant elements no verbals i prosòdics acurats i acompanyats de suports seleccionats segons el contingut.

Continguts clau

- Tipologia textual: textos narratius, descriptius, expositius, instructius, conversacionals, predictius. Característiques d'organització interna i lingüístiques.
- Adequació del registre al context, el destinatari i el propòsit.
- Estratègies per estructurar l'expressió oral: guió, esquema, imatges, gravacions, tecnologies digitals...
- Lèxic: vocabulari usual i específic.
- Component semàntic de la llengua: comparació, derivació, composició, sentit figurat...
- Els connectors que enllacen oracions.
- Gestió de la informació: comunicació oral dels resultats de la recerca.
- Organització del text: coherència i cohesió.
- Elements expressius: elements prosòdics i no verbals.

Orientacions metodològiques

El processos que cal treballar per al desenvolupament de la competència són:

- *La planificació*, que implica fer veure a l'alumne/a que ha d'analitzar la situació en la qual es dóna la comunicació. Fer-lo pensar què en sap d'allò que vol transmetre i, si necessita cercar més informació, on pot trobar aquesta informació, pensar com exposarà el contingut, a quin públic va dirigit el seu discurs, quin registre requereix...
- *L'organització* del discurs que anirà desenvolupant a mesura que aquest es va produint. El docent ha de tenir cura que l'alumne/a sàpiga iniciar el tema, conduir-lo, controlar el temps, respectar les normes de cortesia, fer un tancament amb unes conclusions...

El docent ha d'ajudar l'alumne/a en la planificació i organització dels textos orals de manera diversa i utilitzant textos de diferents tipologies:

- Presentant amb freqüència diferents models de discurs oral: del mateix mestre/a, de persones externes, de discursos trets dels mitjans de comunicació.
- A partir de preguntes o falques, amb l'objectiu d'aportar una major precisió en el text.
- Fent que l'alumne/a elabori un guió o un esquema.
- Facilitant una estona per a l'assaig com a preparació prèvia.
- Completant frases iniciades pel mestre/a perquè l'alumne/a les ampliï.
- Induint l'alumne/a a elaborar textos més complexos de manera autònoma.
- ...

És important que el mestre/a en proposar activitats d'expressió oral tingui en compte:

- La diversitat dels temes treballats: propers, remots, científics, tècnics, literaris...
- El tipus de suport a la producció oral que es proporciona a l'oient en funció del context.
- La formalitat del text oral que s'ha de produir.
- El grau d'elaboració que comporta el tipus de text oral, ja que no és el mateix recitar un poema o reexplicar un conte que inventar-se'n un.

També cal plantejar aquestes activitats de forma recurrent i variada, de manera que permetin treballar el discurs en diferents contextos comunicatius: a la classe (presentació de temes, debats, recitat de poemes...), a altres classes (explicació de contes, presentació de projectes...), a la sala d'actes i espais comuns (obres teatrals,

celebracions especials...), en programes de ràdio i televisió locals, fent ús dels recursos digitals i del llenguatge audiovisual.

El mestre/a ha de ser un bon model de llengua en el seu discurs oral, fent també de dinamitzador, interlocutor i corrector subtil.

El docent ha de promoure diferents tipus d'agrupaments en funció de les activitats, per fomentar les intervencions entre els alumnes i que aquests puguin augmentar la quantitat de pràctiques d'expressió oral.

Orientacions per a l'avaluació

L'expressió oral se sol avaluar en el moment en què es produeix, però també es pot gravar i escoltar l'àudio posteriorment. Cal fer-ho a partir de pautes d'observació amb uns indicadors clars i mesurables.

També es poden plantejar activitats de coavaluació: mentre un alumne/a fa una exposició, els companys, amb una pauta d'observació consensuada, anoten el que fa i no fa l'emissor.

Les activitats d'avaluació han de ser semblants a les que habitualment ja es practiquen a l'aula durant el procés d'aprenentatge: explicar un conte, una història, exposar un tema d'alguna àrea curricular, presentar notícies...

Per avaluar el nivell en què es troba l'alumne/a podem tenir en compte, entre d'altres, els indicadors següents:

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
Elabora el discurs de manera ordenada d'un tema proper, seguint un guió.	Elabora un discurs ben estructurat de temes propers.	Elabora un discurs ben estructurat i argumentat, si cal, de temes diversos.
Adequa el discurs al seu interlocutor.		
Utilitza un vocabulari bàsic i estructures morfosintàctiques senzilles de forma correcta.	Utilitza vocabulari específic del tema que desenvolupa i estructures morfosintàctiques de complexitat diversa.	Utilitza un vocabulari ric i precís i varietat d'estructures morfosintàctiques. Parla amb seguretat i domini del tema.
Vocalitza de forma clara i entenedora i utilitza una postura corporal adequada, en parlar.	Acompanya el discurs amb gestos i mirades als interlocutors.	Acompanya el discurs amb un bon ritme i inflexions de veu.
Utilitza, si la situació ho requereix, algun tipus de suport. ...	...	Utilitza suports més elaborats que complementen la seva exposició (TIC, audiovisuals...). ...

Una possible activitat per valorar el nivell d'expressió oral pot ser:

Exposar de forma oral a la resta de companys una excursió o viatge que hagi fet l'alumne/a amb la possibilitat d'acompanyar-la d'algun suport visual.

A partir de l'observació de l'exposició oral de l'alumne/a i amb l'ajuda d'un registre es poden situar els alumnes en els diferents nivells:

- **Nivell 1.** L'alumne/a organitza les idees de manera ordenada (on va anar, amb qui, a quina època de l'any...), sense relacionar les parts del discurs. Estructura el relat utilitzant estructures morfosintàctiques senzilles. Utilitza vocabulari bàsic. Parla de forma clara i entenedora i acompanya l'explicació amb algun suport senzill. Manté una postura correcta durant la major part de la seva exposició.

- **Nivell 2.** L'alumne/a presenta un discurs ben estructurat, donant informació detallada (per exemple parla del lloc on ha anat situant-lo en el mapa, explica l'itinerari fent alguna descripció d'algun lloc que li hagi agradat...). Relaciona les parts del relat. Utilitza les estructures morfosintàctiques i un vocabulari específic del tema. Parla de forma clara i entenedora i s'ajuda d'algun suport visual. Manté una posició corporal correcta durant tota l'exposició.
- **Nivell 3.** L'alumne/a organitza molt bé les idees i estructura el relat amb arguments (exposa als companys els motius pels quals ha escollit parlar d'aquest viatge o excursió). Utilitza estructures morfosintàctiques complexes, un vocabulari ric i precís. Fa l'explicació amb un bon ritme i amb inflexions de veu. Manté una posició corporal que transmet seguretat i utilitza elements verbals i no verbals per emfatitzar el discurs. Acompanya l'exposició amb imatges o suports de tipus tecnològic.

COMPETÈNCIA 10

Interactuar en situacions on intervé més d'un interlocutor, utilitzant estratègies que afavoreixin la comunicació oral

Explicació

Un conversador competent ha de ser capaç de participar activament i amb interès en situacions comunicatives on intervé més d'un interlocutor: diàlegs, converses, entrevistes, debats..., exposant el propi punt de vista de manera coherent i formalment adequada, tenint en compte les idees i els arguments dels altres. L'adquisició d'aquesta competència comporta que els alumnes desenvolupin una actitud dialogant, d'escolta oberta per intervenir sense monopolitzar la conversa.

Són estratègies d'interacció saludar i prendre la paraula, triar temes de conversa d'interès mutu i cenyir-se al tema a fi d'iniciar el discurs. També cooperar amb l'interlocutor per fer fluir la conversa: invitar a parlar, escoltar activament, respectar el torn de paraula, demanar i oferir aclariments o ajuda en cas de malentès o ambigüitat. Per finalitzar la comunicació oral, s'ha de saber tancar la conversa, resumir, si cal, i acomiadar-se. Aquestes estratègies cal introduir-les i treballar-les explícitament perquè l'alumne/a en sigui conscient i perquè les acabi incorporant com a hàbits.

Ser competent en l'ús d'estratègies d'interacció implica: adequar-se a la situació comunicativa (segons els parlants, contextos, grau de formalitat...) i a la intencionalitat (parlar per convèncer, parlar per demanar ajuda...); utilitzar fórmules de respecte i cortesia en el tractament; usar el to de veu i el registre pertinent; fer servir circumloquis, expressions d'humor i afecte. La interacció inclou també la comunicació no verbal com la postura corporal, els gestos, l'expressió facial o la mirada.

L'actitud davant de les interaccions orals depèn de característiques personals com la sociabilitat o la timidesa, però també de la pràctica que s'hagi desenvolupat a l'aula i del clima que s'hi hagi generat. Qui participa més, implicant-s'hi, en les activitats de diàleg i debat pot defensar millor els seus drets i la seva opinió, públicament i de manera argumentada. Qui intervé de manera activa i crítica en les interaccions pot manifestar una conducta assertiva: serà capaç de respectar les opinions dels altres sense renunciar a les seves pròpies.

El docent ha d'ensenyar a l'alumnat les diferents funcions que té el llenguatge amb els exponents lingüístics corresponents (frases, paraules que es fan servir, expressions...) perquè aquest coneixement li permetrà resoldre situacions comunicatives molt diverses. Aquestes funcions són informar, obtenir informació, regular l'acció, gestionar la comunicació i les fórmules socials i la metalingüística (descrites a la competència 9).

Aquesta competència d'interacció oral està estretament vinculada amb les altres dues competències orals: la 8, de comprensió, i la 9, de producció.

Per a la gradació d'aquesta competència s'ha tingut en compte la situació comunicativa (quotidiana, d'aprenentage...) i la seva complexitat, així com les estratègies que afavoreixen la comunicació (escoltar i respectar el torn de paraula, cooperar amb l'interlocutor...).

Gradació

10.1. Interactuar en les situacions quotidianes més habituals i en les més bàsiques lligades a les àrees curriculars. Utilitzar estratègies que facilitin la participació: saber escoltar i mantenir el tema, demanar i respectar el torn de paraula i les convencions establertes d'acord amb la situació comunicativa.

10.2. Interactuar en situacions d'aprenentatge lligades a les àrees curriculars, aportant idees i respectant les dels altres, utilitzant estratègies d'escolta, no repetint idees i cooperant amb l'interlocutor.

10.3. Interactuar en diferents situacions comunicatives de tot tipus utilitzant estratègies per integrar en el propi discurs, si cal, les opinions dels altres. Utilitzar el registre adequat al tipus d'interacció (interlocutors i situació comunicativa).

Continguts clau

- Estratègies de participació activa i col·laborativa en situacions espontànies i dirigides per planificar, organitzar el discurs i negociar el significat.
- Elements expressius: to de veu, mirada, gest, entonació, ritme.
- Normes que regeixen la interacció oral: torns de paraula, manteniment del tema, respecte per l'opinió dels altres...

Orientacions metodològiques

Els docents han de preparar els alumnes per als dos tipus de discursos existents: el discurs produït per una sola persona, com en el cas d'una xerrada, una ponència o un recital de poesia (competència 8); i per al discurs plurigestionat (competència 9), és a dir, quan intervenen diferents persones que intercanvien contínuament el paper d'emissor i receptor del missatge, que negocien el significat, ajustant el seu discurs, modificant-lo i completant-lo a partir de la informació que emet l'interlocutor.

Per treballar aquesta competència en el context escolar cal planificar tres tipus d'activitats:

- *Activitats que simulen o recreen situacions comunicatives quotidianes* amb les quals es treballen les diferents habilitats comunicatives (identificar-se, expressar dubtes, manifestar opinions i evitar manifestar-les, prohibir, oferir ajudes, fer presentacions, demanar l'opinió d'algú...). Aquestes activitats solen prendre la forma de jocs de rol o petites dramatitzacions i permeten portar a l'aula situacions comunicatives escolars poc usuals o de fora de l'escola: anar a comprar, demanar permís per assistir a un acte, fer una reclamació, demanar informació... També permeten treballar registres diferents (com ens hem d'adreçar a una persona gran, a una persona jove...). Es poden proposar activitats com simular diàlegs (amb preparació prèvia o sense preparació), produir-ne en què els interlocutors alternin els papers; inventar-se'n a partir de suports com un còmic, una pel·lícula sense so...
- *Activitats que es generen dins la dinàmica pròpia de l'aula.* L'ensenyant ha de saber aprofitar totes les situacions quotidianes on es produeixen interaccions entre mestre/a i alumnes i entre els mateixos alumnes, per reforçar les estratègies que afavoreixen la comunicació oral i per ampliar, també, tots els exponents lingüístics que faciliten els intercanvis orals (exponents per demanar aclariments, per demanar més informació, per posicionar-se, per demanar permís, per excusar-se...). Cal que el docent posi un èmfasi especial en totes les activitats que es fan en parella i en petit grup perquè els alumnes apliquin les estratègies que s'han treballat d'una manera explícita en les activitats planificades.
- *Activitats que es planifiquen en el procés d'ensenyament i aprenentatge dels continguts curriculars* lligats als gèneres discursius (converses, assemblees, debats, entrevistes, col·loquis...).

En aquests tres tipus d'activitats el docent ha de vetllar sempre perquè s'emprin les estratègies d'interacció, els exponents lingüístics i els elements no verbals adequats.

Les activitats que es planifiquen per treballar la interacció oral han d'estar programades en un nivell progressiu de dificultat (de més dirigides a més autònomes i segons el grau de dificultat que comporta el gènere discursiu). És més difícil fer un debat que fer una entrevista, és més fàcil interpretar una conversa que s'ha preparat amb un guió que sense preparació. Aquestes activitats han de ser variades, amb materials diversos i han de reproduir situacions comunicatives diferents. El docent ha de proposar, també, diversitat de temes, com per exemple, temes d'actualitat, dels mitjans de comunicació (cinema, ràdio, televisió, premsa, revistes juve-

nils), temes que sorgeixin de lectures compartides, temes que es desprenen dels continguts que es treballen a les àrees...

El docent ha de facilitar la reflexió sobre les activitats que es fan (formalitat del context, característiques del gènere discursiu, gestió de la interacció, exponents lingüístics...) perquè l'alumne/a millori el desenvolupament de la comunicació oral. En aquest sentit, és molt útil enregistrar els alumnes en una situació d'interacció i després convidar-los a analitzar-se amb ajuda d'indicadors perquè siguin conscients de quin és el seu nivell.

Orientacions per a l'avaluació

L'avaluació d'aquesta competència generalment es pot dur a terme mentre es produeix la interacció (durant el diàleg, el debat...). El docent pot utilitzar pautes d'observació amb indicadors adequats al gènere discursiu que es vulgui avaluar. Per exemple, en un debat caldrà observar si els alumnes utilitzen arguments pertinents, si han previst contraarguments, si manifesten el seu acord amb alguna idea, si no s'allunyen del tema...

L'ús d'enregistraments audiovisuals és molt valuós per avaluar les habilitats comunicatives dels alumnes i l'aplicació de les estratègies d'interacció.

S'ha de tenir en compte, per a la seva avaluació, que en els gèneres discursius orals hi ha elements que són comuns a la llengua escrita, com per exemple, la coherència, la correcció lingüística... En aquesta competència es posa èmfasi a avaluar els components interaccionals, com per exemple, l'ús de les fórmules per mantenir, iniciar i tancar una conversa, la manera d'escoltar, el respecte del torn de paraula...

Per avaluar el nivell en què es troba l'alumne/a podem tenir en compte, entre d'altres, els indicadors que fan referència a les estratègies d'interacció:

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
Escolta activament en situacions comunicatives quotidianes i d'aprenentatge.	Escolta activament en qualsevol situació comunicativa.	
Demana i respecta el torn de paraula.		
Demana aclariments quan ho necessita.		
Fa aclariments quan li ho demanen.		Introdueix aclariments quan s'adona que el seu discurs és poc comprensible.
Manté el tema i no repeteix les idees que ja ha exposat.	No repeteix les idees ja exposades pels altres i n'aporta de noves al tema.	Modifica el seu discurs a partir de les idees de l'interlocutor.
Respecta les idees dels altres.		
Utilitza fórmules de respecte i cortesia, segons la situació comunicativa.		Utilitza les expressions adequades a les funcions comunicatives i amb el registre adequat.
Utilitza alguns elements de comunicació no verbal. ...	Utilitza elements de comunicació no verbal adequats a la situació comunicativa. ...	Utilitza elements no verbals de manera intencionada per reforçar la comunicació i el seu discurs. ...

Un exemple d'activitat que serveix per avaluar les estratègies d'interacció pot ser la següent:

Fer un debat sobre un tema quotidià d'interès personal (per exemple l'ús i/o abús dels mòbils).

A partir de l'observació de l'actuació dels alumnes en el debat els podrem situar en els diferents nivells:

- **Nivell 1.** L'alumne/a escolta amb respecte les opinions dels seus interlocutors. Utilitza eficaçment el torn de paraula. Exposa algunes idees coherents sobre l'ús dels mòbils i manté el fil argumental tot i que utilitza mots crossa, pauses i repeticions. Incorpora gesticulació al seu discurs. Adreça la mirada als interlocutors que li donen suport i confiança.
- **Nivell 2.** Aporta idees diverses sobre els avantatges i els inconvenients dels mòbils, sobre el seu ús i mal ús, sobre la seva evolució tecnològica, sobre la necessitat de regular-ne l'ús en determinats àmbits o no, i no repeteix les idees ja exposades. Respecta les idees dels altres. És capaç de reformular el que s'ha dit. Adequa el debat als seus interlocutors. Controla el volum i el to de veu. Adreça la mirada al conjunt dels interlocutors.
- **Nivell 3.** Incorpora al seu discurs les opinions dels seus interlocutors per reforçar les seves idees. Precisa i poleix el significat del que vol dir. És capaç de sintetitzar les diferents postures. Utilitza un to i ritme que donen suport a les seves opinions. Manté una mirada i una postura que transmet seguretat.

Dimensió literària

La literatura és una font estètica i cultural, ajuda a comprendre el món que ens envolta i inclou els diversos gèneres: poètics, narratius, teatrals, des dels més tradicionals als més actuals.

L'aproximació a les obres literàries facilita el desenvolupament de l'hàbit lector i escriptor, així com el coneixement i vinculació a la llengua i cultura pròpia i d'altri. A més d'estimular la creativitat, desenvolupa el sentit crític.

Per poder gaudir del fet literari, el lector ha de tenir accés a obres ben diverses. Ha de poder interpretar correctament els recursos lingüístics i estilístics que els autors utilitzen i ha de conèixer de manera bàsica el context i circumstàncies en què una obra ha estat produïda. Una persona amb competència literària també ha de ser capaç de produir textos (narracions, poemes...) en què predomini la dimensió artística i estètica i en què apliqui els coneixements sobre els recursos i les estructures pròpies de cada gènere.

Un dels objectius que s'haurien d'aconseguir en finalitzar l'educació primària és que la majoria de l'alumnat hagués adquirit l'hàbit lector. És a dir que la lectura formés part de les seves rutines i que aquesta activitat tingués una presència important en l'àmbit personal.

La dimensió literària està integrada per dues competències:

- **Competència 11.** Llegir fragments i obres i conèixer alguns autors i autores significatius de la literatura catalana, castellana i universal.
- **Competència 12.** Crear textos amb recursos literaris per expressar sentiments, realitats i ficcions.

COMPETÈNCIA 11

Llegir fragments i obres i conèixer alguns autors i autores significatius de la literatura catalana, castellana i universal

Explicació

Ser competent en la lectura d'algunes obres i d'alguns autors i autores significatius suposa ser capaç de comprendre millor el món que ens envolta, les altres persones i a nosaltres mateixos.

L'hàbit lector desenvolupa el plaer per la lectura i fa el lector cada cop més capaç d'apreciar textos literaris de gèneres diversos i de valorar expressions estètiques de la cultura que ens envolta, tant la tradicional com l'actual.

Durant tota l'etapa d'educació primària cal animar a la lectura, és a dir cal realitzar una sèrie d'accions encaminades a provocar una trobada satisfactòria dels alumnes amb la lletra impresa, ja que està demostrat que la pràctica de la lectura voluntària és una de les causes principals de l'èxit escolar i és imprescindible en tots els aprenentatges.

Animar a llegir és ajudar a descobrir l'experiència emocional que pot provocar una bona lectura.

La finalitat d'aquesta animació a la lectura, és despertar l'interès pels llibres i fomentar el plaer de llegir ja que els bons lectors són millors estudiants, escolten més les explicacions, es concentren més, tenen més capacitat de memoritzar, comprenen millor i assimilen conceptes nous. També els bons lectors escriuen més, millor i escriuen per plaer, per gust.

Aquesta competència es relaciona molt estretament amb les competències 1, 2 i 3 de la comprensió lectora ja que l'alumne/a ha d'aplicar el que ha desenvolupat en aquestes competències en un tipus de text amb unes característiques específiques: el text literari.

En la gradació d'aquesta competència s'han tingut en compte el reconeixement i la interpretació global de les obres literàries, la comprensió dels recursos retòrics i estètics, la valoració de l'obra i el fet d'establir relacions de diferents nivells: amb experiències personals i amb altres obres literàries.

Gradació

11.1. Llegir fragments i obres de la literatura infantil i juvenil reconeixent els seus elements fonamentals: dades bibliogràfiques, gènere, protagonistes principals, trama i escenaris. Interpretar de forma guiada el sentit general del text establint relacions amb experiències personals i podent establir relacions entre obres a nivell superficial. Valorar els recursos retòrics i estètics més essencials.

11.2. Llegir fragments i obres de la literatura infantil i juvenil reconeixent els seus elements: gènere i subgènere, protagonistes principals i secundaris, subapartats de la trama... Interpretar el sentit general del text establint relacions amb experiències personals i podent establir relacions entre obres. Valorar diversos recursos retòrics i estètics.

11.3. Llegir fragments i obres reconeixent els seus elements, interpretant i valorant el llenguatge literari, donant opinió raonada sobre l'obra llegida, podent establir relacions entre obres de manera argumentada. Comprendre i valorar els recursos retòrics i estètics complexos.

Continguts clau

- Tipologia textual: textos narratius (contes, narracions, novel·les, còmics, diaris personals) i poètics (rodolins, poemes, poemes visuals, cançons).
- Dades bàsiques d'un llibre: textuals (tema, personatges, espai, temps...) i paratextuals (coberta, contracoberta, índex, autor, il·lustrador, editorial...).
- Obres significatives d'autors vinculats a l'entorn, als esdeveniments culturals i als interessos de l'alumnat.
- Recursos retòrics (personificació, sentit figurat, comparació, metàfora, adjectivació...) en els missatges escrits i audiovisuals.
- Ritme i rima.
- Lectura silenciosa.
- Lectura en veu alta.
- Hàbit lector.

Orientacions metodològiques

L'ensenyant ha de llegir sovint fragments interessants d'obres literàries en veu alta als seus alumnes per tal d'oferir un bon model de lectura expressiva i poder compartir amb ells un text literari que està per sobre del seu nivell lector. És bo que els nens vegin el seu mestre/a amb llibres i aquest ha d'intentar que sovint el vegin llegint amb entusiasme. Els adults, pares i professorat, han de donar exemple demostrant que els agrada llegir i escriure. Els docents han de ser capaços de transmetre l'emoció que respira la història que expliquen o llegeixen.

Convé fer una conversa guiada després d'una lectura (sigui del mestre/a o dels alumnes) per assegurar la comprensió del text, valorar-ne els recursos literaris, establir lligams i connexions amb experiències viscudes i amb altres obres.

Cal dedicar un temps perquè els alumnes llegeixin el llibre que hagin seleccionat segons les seves preferències i el seu nivell lector. Han de llegir lliurement, en un ambient tranquil i serè. Posteriorment es poden fer, o no, activitats sobre aquestes lectures.

Aquest tipus d'activitat comporta tenir una biblioteca de centre i d'aula ben dotada, tant de quantitat de llibres com de varietat. Per fer-ne la tria, cal conèixer molt bé els interessos dels alumnes. No hi han de faltar tampoc contes, còmics, diaris i revistes infantils, ni llibres científics, d'aventures, viatges i poesia.

Les activitats lliures de biblioteca han de tenir reservat un lloc a l'horari setmanal. Els alumnes mateixos poden participar en l'organització i el funcionament de la biblioteca i es poden ocupar d'algunes tasques. Es poden fer exposicions i intercanvis de llibres.

El professorat ha de fer un acompanyament individual dels alumnes per tal d'ajudar-los a triar i a no abandonar fàcilment la lectura d'un llibre, per mitjà de converses amb cada un d'ells i amb un registre personal dels llibres que han llegit (fitxes, llibreta, portafolis de lectura...), entre d'altres.

El mestre/a pot organitzar sessions de presentació i recomanació dels llibres que han llegit els alumnes individualment a classe o a casa. Es pot fer oralment o per escrit. Si les recomanacions es fan per escrit, es poden penjar en cartelleres d'aula o en un bloc que la classe o l'escola tingui destinat a la lectura o a la biblioteca.

Per motivar els alumnes es poden fer servir materials complementaris molt útils a l'hora de triar un llibre, com un expositor amb les novetats que el mestre/a pot comentar, bones guies de lectures, crítiques que es publiquen a revistes especialitzades i una llista de webs i blocs on els nois i noies de la seva edat pengen comentaris de les obres que han llegit.

També es poden fer lectures dramatitzades amb veu alta, com un teatre llegit en què els diferents lectors representen els personatges. En general, activitats entorn del món del cinema i l'audiovisual poden contribuir a establir actituds positives a l'hora de llegir i escriure.

Un altre tipus d'activitats són les que fan referència a algun autor de la literatura catalana, castellana o universal aprofitant, si es vol, esdeveniments culturals de la població, commemoracions del naixement o de la mort d'algun escriptor/a... El treball pot tenir plantejaments molt diversos: coneixement de la seva vida, exposició de la seva obra, preparació de lectures en veu alta de fragments, visionar una pel·lícula sobre la seva vida o alguna de les seves obres, representació teatral d'un fragment, lectura d'una entrevista... En aquesta mateixa línia, pot tenir molt interès la visita d'un escriptor/a al centre que caldrà preparar: es poden analitzar aspectes rellevants d'una obra que s'ha llegit, exposar dubtes i reaccions emotives que ha generat aquesta lectura, preguntar sobre el seu procés d'escriptura: d'on treu la inspiració, si els personatges són reals...

Una altra activitat és la lectura guiada d'una mateixa obra per part de tots els alumnes per treballar els aspectes més rellevants que fan referència a la comprensió del text, al gènere literari, a l'estructura, al llenguatge, al tractament del temps, de l'espai, a la caracterització dels personatges, a la veu del narrador...

L'ensenyant pot proposar també que els alumnes memoritzin diferents textos literaris: dites, rodolins, endevinalles, embarbussaments, poemes, algun fragment d'una descripció, el paper d'un personatge d'una obra teatral breu... Amb la memorització, els alumnes s'apropien del text i el poden evocar en situacions personals d'escriptura o en una situació comunicativa on l'hagin de recitar als companys, a la família, als alumnes més petits...

Totes les activitats han d'anar adreçades a consolidar el gust per la lectura, fent que el grup classe esdevingui una comunitat lectora, on es llegeix, es comparteixen les lectures i es parla molt dels llibres.

Orientacions per a l'avaluació

L'avaluació d'aquesta competència se centra en la capacitat d'analitzar, parlar i escriure sobre una obra literària, ja sigui una novel·la juvenil o un text d'un autor clàssic. Aquestes capacitats es poden desenvolupar i avaluar en activitats molt diverses com: una conversa literària sobre una obra, presentació de llibres, recomanació de llibres, elaboració de guies sobre obres llegides, inventaris de les lectures amb comentaris oberts o guiats...

No es proposa per a l'avaluació d'aquesta competència fer cap prova específica, sinó aprofitar les activitats d'ensenyament per recollir informació de cada alumne/a sobre els diversos aspectes que es treballen amb pautes d'observació i de registre. També es recomana treballar amb el portafolis de lectura, que permet recollir les lectures dels alumnes, algun dels treballs que han fet, alguna pauta d'autoavaluació...

El gust i la pràctica de la lectura es poden avaluar mitjançant l'observació, l'anàlisi dels quaderns que recullen les lectures i les notes o fitxes que han fet els mateixos alumnes. També es poden aplicar escales o inventaris d'actituds per a la lectura.

Com a indicadors es poden destacar la freqüència amb què els alumnes llegeixen sense veure-s'hi obligats per les tasques acadèmiques i la seva percepció sobre la importància de la lectura.

Per avaluar el nivell en què es troba l'alumne/a podem tenir en compte, entre d'altres, els indicadors següents:

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
Llegeix algun llibre o article de revista a més dels que són de lectura obligatòria.	Incorpora la lectura com una activitat esporàdica d'oci.	Incorpora la lectura com una activitat freqüent d'oci.
Coneix quines són les dades bibliogràfiques d'un text i localitza alguna informació precisa.	Coneix i localitza les dades bibliogràfiques d'un llibre.	
Reconeix els gèneres literaris principals: conte, novel·la, poesia, descripcions literàries, teatre.	Reconeix els principals subgèneres dels textos narratius (tipus de contes, rondalla, novel·la, narració, diari personal...) i poètics (poemes, endevinalles, rodolins, auques, cal·ligrames, dites i refranys...).	
Coneix alguna característica dels gèneres textuals.	Coneix les característiques més rellevants dels gèneres textuals.	Coneix les característiques més rellevants dels gèneres textuals i alguna característica dels subgèneres.
Reconeix els recursos retòrics i estètics més essencials: comparacions, metàfores senzilles, adjectivació...	Reconeix una diversitat de recursos retòrics: metàfores més complexes, al·literacions, jocs lingüístics, locucions, frases fetes.	Reconeix els recursos retòrics i els utilitza a l'hora de valorar l'obra que ha llegit i donar-ne l'opinió.
Coneix els autors que s'han treballat, i els pot contextualitzar geogràficament, temporalment i per la seva rellevància literària.	Coneix els autors que s'han treballat i en pot donar informació sobre aspectes de la seva vida i de la seva obra.	Coneix els autors que s'han treballat i pot utilitzar aquests coneixements a l'hora d'interpretar un text.
Estableix relacions entre diverses obres o textos a nivell superficial: pertanyen al mateix gènere, són del mateix autor, hi surt un personatge semblant...	Estableix relacions entre diverses obres o textos pel que fa a l'estructura de l'obra, al tema, a la intenció de l'autor...	Estableix relacions entre obres justificant les semblances i les diferències i cercant evidències en el text.
Estableix connexions entre els fets que passen a algun protagonista de l'obra i alguna experiència personal. ...	Estableix connexions entre elements de l'obra llegida (personatges, trama, espai, temps...) i experiències viscudes. ...	Estableix connexions entre elements de l'obra i experiències viscudes i les diferencia entre les que són literals (identificació de situacions, fets, espais...) i les que comporten un grau d'inferència (caràcter del personatges, sentiments o sensacions, problemàtica similar...). ...

Per avaluar aquesta competència es podria plantejar l'activitat següent:

Un alumne/a té l'encàrrec de compartir amb els seus companys un llibre que ha llegit. Prèviament s'ha compartit un guió sobre quins aspectes s'han de tractar en la presentació de l'obra. L'alumne/a disposa d'uns quinze minuts i és una activitat força integrada a la dinàmica de l'aula. L'esquema que ha estat consensuat i que serveix de guió per fer la presentació és el següent:

– Títol del llibre

– Dades bibliogràfiques del llibre

– Dades rellevants de l'autor

– Gènere del llibre (tipus de text). Altres tipus de text que incorpora

– Parts del llibre

– Tema i breu argument del llibre sense desvetllar el final

– Exemplificació d'algun recurs retòric que ha emprat l'autor

– Tria d'algun aspecte del llibre (una imatge, un fragment, una frase...) per compartir amb els companys i explicació de per què l'ha triat (per què l'ha sorprès, l'ha fet pensar, l'ha trobat divertit...)

– Connexions amb altres obres

– Recomanació del llibre i justificacions

La presentació dels alumnes es pot fer seguint aquesta rúbrica en la qual s'estableixen els tres nivells de referència:

	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
Títol del llibre	Títol complet del llibre.		
Dades bibliogràfiques	Dades més rellevants.	Totes les dades.	
Dades rellevants de l'autor/a	Dades poc rellevants de l'autor/a, sense cap relació amb l'obra.	Dades rellevants de l'autor/a, sense relació amb l'obra.	Dades rellevants de l'autor/a. Situa l'obra en el conjunt de les dades.
Gènere del llibre (tipus de text). Altres tipus de text que incorpora	Reconeix el gènere del llibre.	Reconeix el gènere i algun subgènere.	Reconeix el gènere i la majoria de subgèneres que conté.
Parts del llibre	Reconeix les parts del llibre.	Reconeix les parts del llibre i les relaciona entre si.	Reconeix les parts del llibre i les relaciona amb l'estructura del gènere textual.
Tema i breu argument del llibre sense desvetllar el final	El tema i l'argument es barregen. L'explicació de les parts de l'argument és desigual.	Distingeix el tema principal. Fa una bona síntesi de l'argument, però no té en compte que no pot desvetllar continguts que poden desmotivar la lectura.	Distingeix el tema principal i algun subtema important. Fa una bona síntesi de l'argument. Destaca continguts que poden motivar-ne la lectura.
Exemplificació d'algun recurs retòric que ha emprat l'autor/a	Exemplifica un recurs amb pocs exemples.	Exemplifica un recurs amb força exemples.	Exemplifica més d'un recurs amb exemples suficients.
Tria d'algun aspecte del llibre (una imatge, un fragment, una frase...) per compartir amb els companys i explicació de per què l'ha triat (perquè l'ha sorprès, l'ha fet pensar, l'ha trobat divertit...)	Tria un aspecte i el justifica amb una argumentació molt bàsica.	Tria un aspecte i el justifica suficientment.	Tria un aspecte i el justifica amb bona argumentació.
Connexions amb altres obres	Estableix una connexió amb una altra obra.	Estableix més d'una connexió amb una altra obra.	Estableix connexions de qualitat amb altres obres.
Recomanació del llibre i justificació	Recomana el llibre donant arguments sense relació amb el text.	Recomana el llibre donant algun argument basant-se en el text.	Recomana el llibre amb una bona argumentació.

COMPETÈNCIA 12

Crear textos amb recursos literaris per expressar sentiments, realitats i ficcions

Explicació

Ser competent en la creació de textos literaris suposa ser capaç d'expressar els nostres sentiments, emocions, estats d'ànim i les nostres vivències així com ser capaç de crear mons ficticis. L'escriptura ens permet produir textos de diferents gèneres, tant narratius com poètics i incorporar als nostres escrits recursos retòrics i literaris.

Al llarg de l'etapa d'educació primària l'alumne/a ha estat en contacte amb narracions, rondalles, contes, poemes, endevinalles, dites, dramatitzacions..., però aquesta familiarització no és suficient perquè sigui capaç de produir textos amb recursos literaris de qualitat, com comparacions, metàfores, maneres de dir, precisió lèxica...

Aquesta competència es relaciona molt estretament amb les competències 5, 6 i 7 de l'expressió escrita. L'alumne/a ha d'aplicar el que ha desenvolupat en aquestes competències en un tipus de text amb unes característiques específiques: el text literari. També es relaciona molt estretament amb la competència 11, ja que l'alumne/a, per apropiar-se de les característiques dels textos literaris, ho farà des de la lectura i anàlisi d'aquests textos.

Per a la gradació es té en compte la complexitat del text i dels recursos literaris, i la riquesa i precisió lèxica.

Gradació

12.1. Crear textos narratius senzills, amb una trama simple, amb poques escenes, i textos poètics, emprant recursos literaris simples com frases fetes i comparacions amb un lèxic bàsic.

12.2. Crear textos narratius i poètics més complexos emprant alguns recursos literaris i utilitzant un lèxic precís.

12.3. Crear textos narratius i poètics emprant diversitat de recursos literaris de manera original i amb riquesa lèxica.

Continguts clau

- Tipologia textual: textos narratius (contes, narracions, novel·les, còmics, diaris personals) i poètics (rodolins, poemes, poemes visuals, cançons).
- Recursos retòrics (comparació, derivació, sentit figurat, frases fetes, adjectivació...) en els missatges escrits i audiovisuals.
- Ritme i rima.
- Estratègies i recursos en el procés de producció d'un text literari.
- Correcció lingüística.
- Hàbit d'escriure.

Orientacions metodològiques

Per desenvolupar aquesta competència s'han de planificar diverses activitats.

El mestre/a ha d'organitzar anàlisis de textos literaris, després de la seva lectura o escolta, per veure'n les característiques més rellevants, els gèneres i els subgèneres i els recursos estilístics. Els textos analitzats poden esdevenir, acompanyats de les dades bibliogràfiques elementals, uns referents d'aula perquè l'alumne/a, quan ho necessiti, els pugui consultar. També poden esdevenir referents, textos de qualitat elaborats pels seus propis companys.

El docent ha de proposar sovint activitats de producció literària variades relacionades amb els diversos gèneres i subgèneres: contes, narracions, còmics, diaris personals, poemes, endevinalles, acròstics, descripcions, diàlegs, guions teatrals...

Aquestes activitats poden ser individuals o col·lectives. Per planificar i produir aquests textos, el mestre/a ha de donar recursos als alumnes: fórmules d'inici i acabament dels contes, fotografies d'espais per situar l'acció, imatges amb personatges que poden ser protagonistes o personatges secundaris, llista de situacions en què aquests personatges es poden trobar, propostes d'esquemes narratius, inventari d'expressions recopilades pels mateixos alumnes... També es poden utilitzar recursos digitals que es poden trobar a la Xarxa (*El petit escriptor, Contes bojos, Petites històries...*).

Periòdicament els alumnes han de participar en la planificació i elaboració d'algun fragment d'un text literari amb una activitat de modelatge per part del mestre/a. Aquest ha d'expressar el seu pensament en veu alta perquè els alumnes coneguin i després practiquin les estratègies de composició que utilitza un escriptor competent. Ha de proposar activitats d'escriptura guiada per d'incorporar diversos aspectes sistemàtics (estructures, lèxic específic, recursos estilístics...).

Aquestes activitats s'han de completar amb d'altres que desenvolupin la creativitat de l'alumne/a, que ha d'escriure lliurement i sense consignes per anar adquirint el gust per l'escriptura.

Una activitat molt interessant per ensenyar a millorar un text és la revisió col·lectiva. Allò que es revisa conjuntament, després es pot aplicar al text que s'ha fet individualment. El fet que un escrit no està acabat fins que se'n fan diverses revisions i s'incorporen canvis és una idea que haurien de tenir tots els alumnes en acabar l'educació primària.

El mestre/a ha d'oferir als alumnes espais on poder compartir, si volen, les seves produccions literàries i els ha de motivar a fer-ho. Aquests espais poden ser molt diversos: una cartellera, el bloc de la classe, la revista de l'escola, un recull per a la biblioteca d'aula o de l'escola...

També es poden fer lectures expressives dels textos produïts per alumnes, tant a càrrec de l'alumne/a autor com del mestre/a. Aquestes activitats no s'han de limitar a les dates assenyalades: jocs florals, setmanes culturals..., sinó que haurien de ser una pràctica regular. Però també s'ha de respectar la intimitat dels alumnes: poden escriure textos per expressar sentiments, emocions, estats d'ànims i preferir que aquests textos no siguin públics.

Orientacions per a l'avaluació

L'avaluació d'aquesta competència ha de tenir present no tan sols la qualitat estètica del text literari produït, sinó, sobretot, l'aplicació dels recursos literaris a través dels quals l'alumnat ha comprès la naturalesa d'un text artístic. Convé realitzar activitats vinculades a diferents tipus d'escriptura, com ara fer descripcions, narracions, diàlegs, poemes...

Per a l'avaluació d'aquesta competència es proposa aprofitar les activitats d'escriptura per recollir informació de cada alumne/a amb pautes d'observació i de registre sobre els diversos aspectes que es treballen. Es pot

utilitzar el portafolis d'escriptura, que permet recollir els escrits dels alumnes, alguns dels treballs que ha fet, alguna pauta d'autoavaluació emplenada... També es pot observar el gust, la implicació afectiva amb l'escriptura. Un bon indicador pot ser anotar la pràctica voluntària per part de l'alumne/a.

Per avaluar el nivell en què es troba l'alumne/a podem tenir en compte, entre d'altres, els indicadors següents:

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
Utilitza esporàdicament l'escriptura com a mitjà d'expressió personal (diari, correus electrònics...) o de creació.	Utilitza l'escriptura com a mitjà d'expressió personal (diari, correus electrònics...) o de creació, encara que no és constant.	Incorpora l'escriptura com una activitat freqüent d'oci.
Escriu a partir de models explícits, reproduint-los amb poques modificacions.	Escriu a partir de models explícits, apartant-se'n en algun moment per incorporar recursos personals.	Escriu a partir de models explícits, però se'n pot apartar, produint un text allunyat del model.
Reescriu textos literaris que coneix.	Fa versions de textos literaris que coneix, sense marxar gaire de les característiques del text inicial.	Fa versions de textos literaris, utilitzant els elements que coneix de diversos textos per fer-ne un de creatiu.
Utilitza alguns recursos (comparació, enumeració, adjectivació, frase feta, metàfora...) si en la tasca que ha de fer s'ha especificat.	Utilitza alguns recursos estilístics encara que en la tasca no s'hagi especificat.	Utilitza força recursos estilístics de forma espontània i creativa.
Produeix de manera autònoma textos literaris senzills d'algun gènere textual (poemes, contes, diaris personals...). ...	Produeix de manera autònoma textos literaris dels diversos gèneres textuals (poemes, contes, narracions, descripcions, diaris, guions teatrals...). ...	Produeix de manera autònoma textos literaris de la majoria de gèneres textuals (poemes, contes, narracions, descripcions, diaris, guions teatrals...). ...

Exemple d'activitat d'avaluació:

Després d'analitzar l'estructura narrativa dels contes, en concret de la informació que ofereix l'inici, es demana als alumnes que complementin un inici d'un conte incorporant descripcions del o de la protagonista, del lloc on passa l'acció i connotacions temporals. Les descripcions han d'incorporar varietat de recursos estilístics: comparacions, adjectivació, precisió lèxica, maneres de dir...

A partir de la lectura dels textos podríem situar els alumnes en els diferents nivells:

- **Nivell 1.** L'alumne/a incorpora al text inicial la descripció personal del o de la protagonista, la descripció del lloc i alguna connotació temporal molt general. Les descripcions contenen pocs recursos literaris i no seguei-xen una estructura.
- **Nivell 2.** L'alumne/a insereix al text inicial la descripció personal i algun tret del caràcter, la descripció del lloc i alguna connotació temporal força precisa. Les descripcions estan ben estructurades i contenen força recur-sos literaris.
- **Nivell 3.** L'alumne/a insereix al text inicial la descripció del o de la protagonista, la descripció del lloc i con-notacions temporals precises, de manera que les descripcions es relacionen i complementen la informació del plantejament del text. Les descripcions estan ben estructurades i contenen molts recursos literaris.

Dimensió plurilingüe i intercultural

Les competències d'aquesta dimensió plantegen continguts relacionats amb les habilitats i destreses per a la convivència, el respecte i l'enteniment entre les persones basats en els usos socials de les llengües en contextos multilingües. Es parteix de la idea que aprendre llengües és, abans que altra cosa, aprendre a comunicar-se amb altres persones, a prendre contacte amb distintes realitats i a assumir la pròpia expressió com a modalitat fonamental d'obertura als altres.

Per aquest motiu, aquesta dimensió es subdivideix en dues competències. Una primera se centra en l'ús de la llengua catalana en una realitat multilingüe com és la Catalunya actual. Per entendre per què és necessari aquest ús, un alumne/a d'aquest país ha de tenir la informació suficient per poder conèixer, críticament, la realitat social de la llengua catalana en els diversos territoris on aquesta es parla. En aquest sentit, també s'haurà de conèixer la pròpia diversitat interna de la llengua, com a element bàsic de respecte entre les diverses variants del català, que trobarà reflectida, bàsicament, en els diversos textos literaris que l'alumne/a es pugi anar trobant al llarg de la vida escolar i en els mitjans de comunicació propis dels diferents territoris.

Una segona competència se centra en el coneixement de la diversitat lingüística de la nostra societat. Partint de la realitat més immediata, també s'ha d'introduir la diversitat, en aquest cas geogràfica, principalment de l'Estat, però també d'Europa i del món. Per fomentar l'interès per aquesta diversitat i per l'aprenentatge de llengües, especialment les llengües més properes a la nostra, és a dir, les llengües romàniques, s'ha de treballar la intercomprensió entre aquestes llengües, com a pas previ perquè l'alumne/a s'interessi en el seu aprenentatge.

La dimensió plurilingüe i intercultural està integrada per les competències següents:

- **Competència 13.** Ser conscient de la pertinença a la comunitat lingüística i cultural catalana i mostrar interès per l'ús de la llengua catalana.
- **Competència 14.** Conèixer i valorar la diversitat lingüística i cultural de Catalunya, de l'Estat espanyol, d'Europa i del món.

COMPETÈNCIA 13

Ser conscient de la pertinença a la comunitat lingüística i cultural catalana i mostrar interès per l'ús de la llengua catalana

Explicació

Viure a la Catalunya del segle XXI implica ser conscient que, per a la continuïtat de la llengua pròpia del país, n'és imprescindible un ús habitual, sense el qual, a més, no es pot garantir la plena competència lingüística en català de l'alumnat, independentment de quina sigui la seva llengua familiar. Paral·lelament, també cal ser conscient que, cada cop més, a les nostres societats hi conviuen persones de llengües familiars molt diverses i de procedències culturals sovint molt allunyades de les que tradicionalment s'han desenvolupat en aquest país.

Aquesta competència implica conèixer les principals característiques sociolingüístiques i culturals dels diversos territoris que conformen la comunitat lingüística catalana, (la qual cosa inclou un coneixement dels trets bàsics de les diverses variants de la llengua), fer un ús de la llengua catalana que s'adeqüi a les necessitats de l'àmbit escolar (que implica, per tant, tenir una competència comunicativa lingüística plena en català) i fer un ús de la llengua que sigui respectuós amb els altres quan s'interactua (la qual cosa es demostra, també, amb un ús de la llengua no racista, no classista, no sexista i, en definitiva, no discriminatori per a les altres persones).

En la gradació d'aquesta competència s'ha tingut en compte tant l'ús que fa l'alumnat de la llengua catalana i el coneixement que té de la comunitat lingüística i cultural catalana com l'actitud de respecte envers la nostra pròpia realitat plural, pel que fa a les variants del català i pel que fa a la realitat multilingüe de la nostra societat.

Gradació

13.1. Identificar les principals característiques sociolingüístiques i culturals de la comunitat lingüística catalana. Usar adequadament la llengua catalana en tots els àmbits que implica la vida escolar. Identificar les variants del català i valorar la importància d'un model estàndard de llengua.

13.2. Conèixer les principals característiques sociolingüístiques i culturals de la comunitat lingüística catalana, tot comparant-les. Usar la llengua catalana adequadament en tots els àmbits que implica la vida escolar i saber per què és necessari fer-ho. Conèixer les variants del català i valorar i saber explicar amb arguments la importància d'un model estàndard de la llengua.

13.3. Conèixer les principals característiques sociolingüístiques i culturals de la comunitat lingüística catalana, tot comparant-les críticament. Usar la llengua catalana adequadament en tots els àmbits que implica la vida escolar, saber per què és necessari fer-ho i col·laborar en la facilitació del coneixement de la llengua als companys que poden tenir-hi dificultat. Conèixer les variants del català i valorar i saber explicar críticament la importància d'un model estàndard de llengua.

Continguts clau

- Dades bàsiques sobre la comunitat lingüística catalana i sobre les variants de la llengua.
- Recursos per analitzar la situació de les llengües en la nostra societat: enquestes, mapes, pàgines web, mitjans de comunicació...
- Usos no discriminatoris del llenguatge.

Orientacions metodològiques

Ensenyar llengua a la Catalunya actual implica, en primer lloc, tenir molt present quina és la realitat sociolingüística de l'alumnat (llengua o llengües familiars, llengües d'ús, context lingüístic en què viuen...). En una part del territori parlarem, senzillament, d'ensenyament en català, ja que la majoria de l'alumnat tindrà com a llengua familiar la llengua pròpia de l'ensenyament (o la coneixerà per ser la llengua d'ús habitual en l'entorn social on viu). En una altra part del territori hem d'aplicar, ja que el català no és la llengua familiar de la majoria de l'alumnat, les estratègies d'ensenyament i d'aprenentatge del Programa d'immersió lingüística (PIL), tant a l'àrea de llengua com a les àrees no lingüístiques.

Per garantir la competència lingüística i comunicativa plena de l'alumnat, cal afavorir a l'aula i en els diversos espais escolars no curriculars l'ús adequat de la llengua catalana a tots els nivells. En aquest aspecte, el paper del mestre/a com a model tant lingüístic (pel que fa als usos no discriminatoris del llenguatge) com d'ús és fonamental. També és bàsic aprofitar la realitat del centre i de l'entorn més immediat per reflexionar sobre les llengües i el seu ús. Per exemple es pot fer un estudi sobre la presència de les dues llengües oficials en alguns àmbits de la societat i veure la situació sociolingüística real del català en àmbits com la premsa, la televisió, el cinema, els rètols del carrer...

Per conèixer la realitat plural de la llengua catalana és molt útil fer servir els recursos que es poden obtenir dels mitjans audiovisuals en català dels diversos territoris de parla catalana, o aprofitar cançons o textos literaris. Es poden comparar, per exemple, els models de llengua estàndard de les diferents televisions dels territoris de parla catalana o les variants emprades per cantautors i grups musicals de la nostra comunitat lingüística.

La presència d'alumnes que tenen com a llengua familiar altres llengües diferents al català o al castellà (o que parlin variants d'aquesta llengua que no es corresponguin a l'estàndard peninsular espanyol), també ens ha de permetre fer conèixer als altres alumnes la diversitat del nostre país. Per exemple, es poden comparar els diversos models de llengua estàndard de diverses televisions de l'àmbit lingüístic espanyol tant peninsular com americà.

Experiències com la de l'alumne/a guia, parelles lingüístiques o altres variants haurien de tenir-se en consideració i convindria valorar l'esforç que també representa per a l'alumne/a "expert". En aquest sentit, algunes experiències demostren molt bons resultats quan aquest alumne/a "expert" no és un dels alumnes més avantatjats, sinó que és un alumne/a per al qual l'expressió en la llengua vehicular també li suposa un cert esforç.

Orientacions per a l'avaluació

L'avaluació d'aquesta competència es pot fer observant l'alumne/a en els seus usos lingüístics, principalment els formals, en els diversos àmbits de la vida escolar i en l'actitud que demostri a l'aula de respecte per la diversitat lingüística.

Cal valorar d'una forma especialment positiva aquells alumnes que s'impliquin en l'aprenentatge de la llengua per part dels seus companys nouvinguts al sistema educatiu o dels que tinguin dificultats per expressar-s'hi.

Per avaluar el nivell del coneixement de les característiques socioculturals i lingüístiques dels territoris que formen la comunitat lingüística catalana cal treballar amb l'anàlisi de textos, orals o escrits, periodístics, cançons, textos literaris en els quals l'alumne/a haurà d'aplicar els conceptes adquirits.

Per avaluar el nivell en què es troba l'alumne/a podem tenir en compte els indicadors següents:

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
Identifica alguna de les característiques principals dels territoris de parla catalana (situació, característiques sociolingüístiques i culturals).	Coneix alguna de les característiques principals dels territoris de parla catalana (situació, característiques sociolingüístiques i culturals).	Coneix les característiques principals dels territoris de parla catalana (situació, característiques sociolingüístiques i culturals).
Identifica els principals dialectes catalans.	Estableix les semblances i les diferències més significatives entre els diversos territoris de parla catalana i entre les diverses variants dels català.	
Usa la llengua en els contextos formals de l'escola.	S'implica, encara que sigui mínimament, en l'aprenentatge de la llengua per part de l'alumne/a que en té dificultat.	S'implica activament en el procés d'aprenentatge de la llengua d'altres companys.

Un exemple d'activitat d'avaluació podria ser:

Veure, analitzar i comparar un telenotícies de Canal9, de TV3 i d'IB3, per analitzar-ne els elements comuns i diferenciats que ajuden a identificar les diverses formes de l'estàndard de la llengua catalana, així com les grans variants dialectals de la llengua.

A partir d'aquesta activitat es poden establir els nivells següents:

- **Nivell 1.** L'alumne/a sap distingir a quin territori correspon cada telenotícies i sap identificar alguns dels trets característics de les variants dialectals de cadascun dels territoris (si més no, de les parles més generals).
- **Nivell 2.** L'alumne/a sap distingir la major part de les semblances i de les diferències entre els models de llengua que es fan servir en les diverses televisions de parla catalana. Sap explicar la importància d'un model de llengua estàndard al més unitari possible.
- **Nivell 3.** L'alumne/a reconeix i sap explicar les semblances i les diferències entre els models de llengua estàndard dels principals dialectes catalans. Sap explicar, encara que sigui molt superficialment, la situació en què es troba la llengua en el territori esmentat.

COMPETÈNCIA 14

Conèixer i valorar la diversitat lingüística i cultural de Catalunya, l'Estat espanyol, d'Europa i del món

Explicació

Un ciutadà d'un estat plurilingüe en què la diversitat lingüística i cultural ha estat un valor a defensar, i que, a més, viu en un moment històric en què s'interelacionen constantment persones d'arreu del món, ha de tenir prou informació per saber conèixer, valorar i respectar la diversitat lingüística i cultural que l'envolta. Si no, no serà competent per viure i conviure en la societat actual.

Aquesta competència implica conèixer la diversitat lingüística de Catalunya, de l'Estat espanyol, d'Europa i del món, amb un aprofundiment especial en les llengües romàniques, llengües germanes del català i del castellà, i de les quals caldria tenir un mínim de coneixement, en les llengües curriculars no romàniques (bàsicament l'anglès), i de l'entorn més immediat (llengües familiars de l'escola, de la població...).

Aquesta competència implica que, a més de ser respectuós amb les altres variants del català, com hem vist en la competència anterior, el parlant també ha de ser-ho amb les variants del castellà que no es corresponen a l'estàndard peninsular i amb les altres llengües familiars presents als nostres centres educatius.

Aquest coneixement també ens ha de permetre abordar el tema dels prejudicis lingüístics (i culturals), els quals entorpeixen la convivència.

En la gradació d'aquesta competència s'ha tingut en compte tant el coneixement que té l'alumnat de la diversitat com l'actitud envers els prejudicis lingüístics.

Gradació

14.1. Conèixer la diversitat lingüística de la nostra societat i també del món, especialment les grans famílies lingüístiques i en concret les llengües romàniques i l'anglès. Ser capaç d'entendre paraules del vocabulari bàsic en llengües romàniques diverses, especialment les més properes al català i al castellà. No fer ús dels prejudicis lingüístics.

14.2. Conèixer la diversitat lingüística de la nostra societat i també del món, especialment les grans famílies lingüístiques i en concret les llengües romàniques i l'anglès. Ser capaç d'entendre paraules del vocabulari bàsic i expressions també bàsiques (salutacions, comiats...) en llengües romàniques diverses, especialment les més properes al català i al castellà. No fer ús dels prejudicis lingüístics i tenir-hi una actitud crítica.

14.3. Conèixer la diversitat lingüística de la nostra societat i també del món, especialment les grans famílies lingüístiques i en concret les llengües romàniques i l'anglès. Ser capaç d'entendre paraules del vocabulari bàsic, expressions també bàsiques (salutacions, comiats...) i frases molt simples en llengües romàniques diverses, especialment les més properes al català i al castellà. Tenir una actitud crítica davant dels prejudicis lingüístics i saber tenir-ne arguments en contra.

Continguts clau

- Dades bàsiques sobre la diversitat sociolingüística de Catalunya, de l'Estat espanyol, d'Europa i del món, tant de les comunitats lingüístiques amb molts parlants, com de casos com el de l'aranès (occità) a Catalunya.
- Dades bàsiques sobre les llengües familiars presents a l'entorn escolar i a la societat catalana en general.
- Llengües romàniques diverses.
- Prejudicis lingüístics.

Orientacions metodològiques

Aquesta competència completa el que s'havia tractat en la competència 13: permet a l'alumnat tenir coneixements i arguments per viure (i conviure) a Catalunya i en un món en què la diversitat lingüística és molt important.

Per assolir-la, cal fer servir els recursos dels quals disposem. Per exemple, l'existència de mapes lingüístics interactius a la Xarxa o manuals que ens permeten treballar amb els alumnes la intercomprensió de textos escrits bàsics en diverses llengües romàniques. Els mitjans audiovisuals també ens proporcionaran una infinitat de recursos que ens permetran treballar amb l'alumnat aspectes que, més que separar, uneixen les diverses llengües romàniques. Aquesta familiarització ha de permetre desvetllar en els alumnes l'interès per l'aprenentatge d'altres llengües romàniques.

També és útil aprofitar la pròpia realitat del centre (amb alumnes d'origen familiar romanès, portuguès, brasiler, francès, italià...) i de l'entorn més immediat per reflexionar sobre les llengües. Per exemple, pel que fa la valoració d'aquesta diversitat de llengües i cultures presents en el nostre territori, es recomana fer treballs de camp en què l'alumne/a pugui conèixer de primera mà quina és la llengua familiar de les persones del seu entorn immediat. Les llengües més presents en un determinat context es poden treballar a classe mitjançant recursos com els de *Mapes Vius* o com contes bilingües que hi ha en el mercat.

El treball dels prejudicis lingüístics s'ha de fer partint de la pròpia experiència dels alumnes, analitzant, per exemple, algunes de les creences populars que alimenten aquests prejudicis.

Orientacions per a l'avaluació

D'una banda, l'avaluació d'aquesta competència es pot fer observant si l'alumne/a utilitza, en el seu ús habitual del llenguatge, expressions o comentaris que demostrin que no té assumits com a propis molts dels prejudicis que imperen en la nostra societat: l'existència de llengües millors que altres, l'existència de llengües fàcils o de llengües complicades, el menyspreu per algunes maneres de parlar...

D'altra banda, pel que fa a l'actitud positiva envers les llengües que es desprèn d'intentar entendre altres llengües romàniques i de saber coses de les llengües més properes a nosaltres, l'avaluació es podrà fer mitjançant paraules o textos senzills en diverses llengües romàniques per treballar-ne la intercomprensió. També es podrà fer mitjançant la recerca d'informació sobre les llengües, tant de l'anglès com de les altres llengües presents en el nostre entorn.

Per avaluar el nivell en què es troba l'alumne/a podem tenir en compte els indicadors següents:

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
Reconeix per comparació o per context paraules bàsiques de les diverses llengües romàniques.	Reconeix paraules i expressions bàsiques de les diverses llengües romàniques.	Reconeix textos bàsics de les diverses llengües romàniques i demostra interès per continuar l'aprenentatge d'una d'aquestes llengües.
Coneix les característiques d'ús de la llengua o llengües internacionals que s'aprenen a l'escola.	Té interès per saber més aspectes vinculats a l'ús d'aquestes llengües.	Té interès per aprofundir en l'aprenentatge d'aquestes llengües.
Usa un llenguatge lliure de prejudicis.	Té una actitud crítica amb aquells que recorren als prejudicis lingüístics.	Té una actitud crítica amb aquells que recorren als prejudicis lingüístics i sap argumentar-la quan cal.
Reconeix la diversitat lingüística existent en la nostra societat. ...	Explica el perquè de la diversitat lingüística de l'entorn immediat. ...	Compara la diversitat lingüística de l'entorn amb d'altres realitats. ...

Un exemple d'activitat que permet treballar el reconeixement de la diversitat lingüística pot ser el següent:

Prepararem una enquesta sociolingüística en el nostre entorn immediat, que pot ser la classe, els alumnes d'un mateix curs, el veïns de l'escala, del carrer..., i el compararem amb les dades generals del nostre municipi, de la nostra comarca i del conjunt de Catalunya.

El mestre/a ha de seguir tot el procés de preparació de l'enquesta a partir dels models que hagi pogut presentar a classe. Aquest seguiment el pot fer mitjançant un registre d'observació on figurin tots els indicadors que li han de permetre situar l'alumne/a en un dels nivells següents:

- **Nivell 1.** L'alumne/a té un coneixement molt general de la diversitat lingüística de l'entorn més immediat, sense acabar d'aprofundir. Sap fer una explicació molt superficial de les llengües que es parlen en aquest entorn i d'alguns motius històrics i demogràfics que han provocat la seva presència.
- **Nivell 2.** L'alumne/a té un coneixement força adequat de la diversitat lingüística del seu entorn immediat i, en el casos més representatius i gràcies a fer les preguntes adequades, ha sabut "descobrir" l'existència de llengües com l'amazic o el panjabi... Sap explicar-la i interpretar-la a partir dels principals motius històrics i demogràfics que han provocat la seva presència.
- **Nivell 3.** L'alumne/a té un coneixement adequat de la diversitat lingüística del seu entorn immediat i sap comparar-la amb altres entorns. Sap explicar-la i interpretar-la a partir dels motius històrics i demogràfics que han provocat la seva presència.

Annex 1

Continguts clau de les competències

Continguts clau	Comprensió lectora				Expressió escrita			Comunicació oral			Literària		Pluriling. i intercult.	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1. Tipologia textual	■		■		■	■		■	■		■	■		
2. Característiques dels textos segons el fomat i el suport	■													
3. Lectura en veu alta	■										■			
4. Lectura silenciosa	■	■	■								■			
5. Textos digitals	■	■				■								
6. Estratègies per a la comprensió		■						■						
7. Tema, idees principals i rellevants		■						■						
8. Hàbit lector		■									■			
9. Connectors			■			■			■					
10. Signes de puntuació			■			■								
11. Estratègies de cerca		■	■	■										
12. Fonts d'informació: paper i suport digital		■	■	■										
13. Lèxic: vocabulari usual i específic			■			■			■					
14. Component semàntic de la llengua: comparació, derivació, sentit figurat...			■			■			■					
15. Gestió i tractament de la informació				■		■			■					
16. Estratègies i recursos per a la producció de textos					■	■						■		
17. Elements per a la planificació d'un text					■									
18. Organització del text: coherència i cohesió							■		■					
19. Correcció lingüística						■	■					■		
20. Adequació del registre							■	■	■					
21. Revisió ortogràfica: diccionaris i correctors de textos						■	■							
22. Presentació formal						■	■							

Continguts clau	Comprensió lectora				Expressió escrita			Comunicació oral			Literària		Pluriling. i intercult.	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
23. Hàbit d'escriure														
24. Estratègies per estructurar l'expressió oral														
25. Estratègies de participació activa i col·laborativa														
26. Normes que regeixen la interacció oral: torns de paraula...														
27. Dades bàsiques d'un llibre														
28. Obres significatives d'autors vinculats a l'entorn														
29. Recursos retòrics														
30. Ritme i rima														
31. Dades bàsiques sobre la comunitat lingüística catalana i sobre les variants de la llengua														
32. Recursos per analitzar la situació de les llengües en la nostra societat														
33. Usos no discriminatoris del llenguatge														
34. Dades bàsiques sobre la diversitat sociolingüística														
35. Prejudicis lingüístics														
36. Llengües romàniques diverses														
37. Dades bàsiques sobre les llengües familiars														

Annex 2

Competències i nivells de gradació

	Competències	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
Comprensió lectora	**1. Llegir amb fluïdesa per comprendre textos de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i escolars en diferents formats i suports.**	**1.1.** Llegir amb suficient fluïdesa per entendre i comunicar textos de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i escolars adequats a l'edat en diferents formats i suports.	**1.2.** Llegir amb bona fluïdesa textos de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i escolars, de fets i esdeveniments d'interès general en diferents formats i suports.	**1.3.** Llegir amb bona fluïdesa textos escolars i de l'entorn, dels mitjans de comunicació, i textos complexos relacionats amb interessos personals, en diferents formats i suports.
	2. Aplicar estratègies de comprensió per obtenir informació, interpretar i valorar el contingut d'acord amb la tipologia i la complexitat del text i el propòsit de la lectura.	**2.1.** Aplicar amb pautes concretes per a cada text, diferents estratègies per a comprendre el sentit global i la informació específica. Inferir significats no explícits en escrits de tipologia diversa i en diferents formats de textos senzills o propers. Identificar el contingut rellevant del text.	**2.2.** Aplicar amb pautes generals diferents estratègies per comprendre el sentit global i la informació específica. Inferir significats no explícits en escrits de tipologia diversa i en diferents formats de textos senzills o propers. Distingir les idees principals de les secundàries. Fer valoracions personals.	**2.3.** Aplicar de manera autònoma tot tipus d'estratègies per comprendre el sentit global i la informació específica de textos adequats a l'edat. Inferir significats no explícits en escrits de tipologia diversa i en diferents formats. Fer valoracions personals argumentades.
	3. Utilitzar, per comprendre un text, l'estructura i el format de cada gènere textual i el component semàntic de les paraules i de les estructures morfosintàctiques més habituals.	**3.1.** Identificar el tipus de text per poder planificar el tipus de lectura. Analitzar l'estructura de paraules o expressions del vocabulari usual per deduir-ne el significat i interpretar el significat dels connectors més freqüents i les estructures morfosintàctiques bàsiques.	**3.2.** Utilitzar l'estructura interna dels textos per interpretar-los analíticament i també de manera global. Deduir el significat de paraules o expressions i interpretar el significat de les estructures morfosintàctiques bàsiques.	**3.3.** Utilitzar les característiques lingüístiques específiques de cada tipus de text per interpretar-los de manera analítica i global. Interpretar el significat del lèxic i de les estructures morfosintàctiques.
	4. Aplicar estratègies de cerca i gestió de la informació per adquirir coneixement propi.	**4.1.** Aplicar estratègies per a la cerca, selecció i tractament de la informació, a partir de pautes donades, en diferents textos, a Internet i a les biblioteques.	**4.2.** Aplicar estratègies per a la cerca, selecció i tractament de la informació, de forma autònoma, en diferents textos, a Internet i a les biblioteques.	**4.3.** Aplicar estratègies per a la cerca, selecció i tractament de la informació, en diferents textos i valorar-ne el resultat.

	Competències	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
Expressió escrita	**5. Planificar l'escrit d'acord amb la situació comunicativa i el destinatari.**	**5.1.** Planificar un text d'un tema proper o viscut adreçat a persones de l'entorn, decidint quin tipus de text cal escriure, la seva estructura i generant idees amb l'ajuda de pautes concretes.	**5.2.** Planificar textos de temes coneguts, decidint quin tipus de text cal escriure, la seva estructura, a qui va dirigit i generant idees amb l'ajuda de pautes generals.	**5.3.** Planificar autònomament textos de temes diversos, dirigits a qualsevol receptor, decidint quin tipus de text cal escriure, la seva estructura, generant idees i cercant informació si és necessari.
	6. Produir textos de tipologies diverses amb un lèxic i estructura que s'adeqüin al tipus de text, a les intencions i al destinatari.	**6.1.** Produir textos propers o viscuts dirigits a iguals o a persones de l'entorn proper, emprant l'estructura interna adequada amb frases simples, ben estructurades i mantenint la concordança; usant connectors freqüents, puntuació que marqui el final de frase, lèxic usual i normes ortogràfiques constants.	**6.2.** Produir textos propers, viscuts i escolars dirigits a iguals o a persones de l'entorn proper, emprant una estructura correcta de frase, usant connectors i mantenint la concordança; una puntuació que l'organitzi en paràgrafs, amb un lèxic específic i les normes ortogràfiques que responguin a normes constants i excepcions de paraules més usuals.	**6.3.** Produir textos de tipologia diversa molt ben estructurats dirigits a diferents destinataris amb una intenció concreta, emprant una estructura del text amb varietat de connectors i mantenint la concordança, una puntuació que organitzi els elements de la frase, un lèxic precís i les normes ortogràfiques i les excepcions del lèxic específic.
	7. Revisar el text per millorar-lo i tenir cura de la seva presentació formal en funció de la situació comunicativa.	**7.1.** Revisar amb suport de pautes i elements de consulta alguns aspectes lingüístics del text: ortografia, lèxic i gramàtica, i algun aspecte que faci referència al contingut. Presentar el text amb una forma clara i entenedora.	**7.2.** Revisar amb suport de pautes i elements de consulta aspectes lingüístics del text: ortografia, lèxic, gramàtica i aspectes discursius (coherència i adequació) amb suport de pautes. Presentar l'escrit amb una forma adequada al tipus de text, a la funcionalitat i al format.	**7.3.** Revisar de forma completa el text (aspectes lingüístics i discursius) amb autonomia. Presentar el text tenint en compte elements estètics i creatius.

	Competències	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
Comunicació oral	**8. Comprendre textos orals de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i escolars.**	**8.1.** Copsar el tema i les idees principals dels textos orals en situacions comunicatives conegudes i escolars amb un registre col·loquial, formal i estàndard, on la intenció és explícita i on l'interlocutor, si escau, utilitza elements no verbals.	**8.2.** Comprendre el sentit global dels textos orals, vinculant les idees principals i les secundàries, en situacions comunicatives conegudes i escolars, amb un registre estàndard i formal, amb suports visuals o sense.	**8.3.** Comprendre i valorar textos orals en situacions comunicatives conegudes i específiques d'interès personal, amb diferents tipus de registres.
	9. Produir textos orals de tipologia diversa adequats a la situació comunicativa.	**9.1.** Produir textos orals de manera ordenada i comprensibles, amb un lèxic bàsic, referit a fets i coneixements propers, utilitzant elements no verbals bàsics, els prosòdics adequats i amb algun tipus de suport.	**9.2.** Produir textos orals ben estructurats, amb un lèxic específic, referits a experiències viscudes i contextualment propers, utilitzant els elements no verbals i els prosòdics adequats, acompanyats de suports diversos.	**9.3.** Produir textos orals molt ben estructurats, amb un lèxic precís i repertori variat, referits a fets i coneixements diversos, utilitzant elements no verbals i prosòdics acurats i acompanyats de suports seleccionats segons el contingut.
	10. Interactuar en situacions on intervé més d'un interlocutor, utilitzant estratègies que afavoreixin la comunicació oral.	**10.1.** Interactuar en les situacions quotidianes més habituals i en les més bàsiques lligades a les àrees curriculars. Utilitzar estratègies que facilitin la participació: saber escoltar i mantenir el tema, demanar i respectar el torn de paraula..., i les convencions establertes d'acord amb la situació comunicativa.	**10.2.** Interactuar en situacions d'aprenentatge lligades a les àrees curriculars, aportant idees i respectant les dels altres, utilitzant estratègies d'escolta, no repetint idees i cooperant amb l'interlocutor.	**10.3.** Interactuar en diferents situacions comunicatives de tot tipus utilitzant estratègies per integrar en el propi discurs, si cal, les opinions dels altres. Utilitzar el registre adequat al tipus d'interacció (interlocutors i situació comunicativa).

	Competències	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
Literària	**11. Llegir fragments i obres i conèixer alguns autors i autores significatius de la literatura catalana, castellana i universal.**	**11.1.** Llegir fragments i obres literàries de la literatura infantil i juvenil reconeixent els seus elements fonamentals: dades bibliogràfiques, gènere, protagonistes principals, trama i escenaris. Interpretar de forma guiada el sentit general del text: establint relacions amb experiències personals i podent establir relacions entre obres a nivell superficial. Valorar els recursos retòrics i estètics més essencials.	**11.2.** Llegir fragments i obres literàries de la literatura infantil i juvenil reconeixent els seus elements: gènere i subgènere, protagonistes principals i secundaris, subapartats de la trama... Interpretar el sentit general del text establint relacions amb experiències personals i podent establir relacions entre obres. Valorar diversos recursos retòrics i estètics.	**11.3.** Llegir fragments i obres literàries reconeixent els seus elements, interpretant i valorant el llenguatge literari, donant opinió raonada sobre l'obra llegida, podent establir relacions entre obres de manera argumentada. Comprendre i valorar els recursos retòrics i estètics complexos.
	12. Crear textos amb recursos literaris per expressar sentiments, realitats i ficcions.	**12.1.** Crear textos narratius senzills, amb una trama simple, amb poques escenes, i textos poètics, emprant recursos literaris simples com frases fetes i comparacions amb un lèxic bàsic.	**12.2.** Crear textos narratius i poètics més complexos emprant alguns recursos literaris i utilitzant un lèxic precís.	**12.3.** Crear textos narratius i poètics emprant diversitat de recursos literaris de manera original i amb riquesa lèxica.

	Competències	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
Plurilingüe i intercultural	**13. Ser conscient de la pertinença a la comunitat lingüística i cultural catalana, i mostrar interès per l'ús de la llengua catalana.**	**13.1.** Identificar les principals característiques sociolingüístiques i culturals de la comunitat lingüística catalana. Usar adequadament la llengua catalana en tots els àmbits que implica la vida escolar. Identificar les variants del català i valorar la importància d'un model estàndard de llengua.	**13.2.** Conèixer les principals característiques sociolingüístiques i culturals de la comunitat lingüística catalana, tot comparant-les. Usar la llengua catalana adequadament en tots els àmbits que implica la vida escolar i saber per què és necessari fer-ho. Conèixer les variants del català i valorar i saber explicar amb arguments la importància d'un model estàndard de la llengua.	**13.3.** Conèixer les principals característiques sociolingüístiques i culturals de la comunitat lingüística catalana, tot comparant-les críticament. Usar la llengua catalana adequadament en tots els àmbits que implica la vida escolar, saber per què és necessari fer-ho i col·laborar en la facilitació del coneixement de la llengua als companys que poden tenir-hi dificultat.
	14. Conèixer i valorar la diversitat lingüística i cultural de Catalunya, l'Estat espanyol, d'Europa i del món.	**14.1.** Conèixer la diversitat lingüística de la nostra societat i també del món especialment les grans famílies lingüístiques i en concret les llengües romàniques i l'anglès. Ser capaç d'entendre paraules del vocabulari bàsic en llengües romàniques diverses, especialment les més properes al català i al castellà. No fer ús dels prejudicis lingüístics.	**14.2.** Conèixer la diversitat lingüística de la nostra societat i també del món, especialment les grans famílies lingüístiques i en concret les llengües romàniques i l'anglès. Ser capaç d'entendre paraules del vocabulari bàsic i expressions també bàsiques (salutacions, comiats...) en llengües romàniques diverses, especialment les més properes al català i al castellà. No fer ús dels prejudicis lingüístics i tenir-hi una actitud crítica.	**14.3.** Conèixer la diversitat lingüística de la nostra societat i també del món, especialment les grans famílies lingüístiques i en concret les llengües romàniques i l'anglès. Ser capaç d'entendre paraules del vocabulari bàsic, expressions també bàsiques (salutacions, comiats...) i frases molt simples en llengües romàniques diverses, especialment les més properes al català i al castellà. Tenir una actitud crítica davant dels prejudicis lingüístics i saber tenir-ne arguments en contra.

Annex 3

ARC (aplicació de recursos al currículum)

La creació, la cerca i la selecció de recursos és una pràctica habitual entre els docents i els centres educatius. En l'actualitat, es generen una gran quantitat d'activitats i materials diversos adreçats a les diferents etapes educatives.

El Departament d'Ensenyament, recollint aquesta realitat, posa a disposició dels docents l'aplicació de recursos al currículum (ARC), un espai estructurat i organitzat que permet accedir a propostes didàctiques vinculades als continguts del currículum i que ajuden a avançar en l'exemplificació de les orientacions per al desplegament de les competències bàsiques.

L'ARC és un espai al servei dels mestres i del professorat on es recullen propostes per enriquir la pràctica a l'aula i contribuir a la millora dels aprenentatges de l'alumnat. Ofereix activitats vinculades als continguts clau, que exemplifiquen orientacions metodològiques recollides en els documents de desplegament de les competències bàsiques. Aquestes activitats són fruit de l'expertesa dels docents que volen compartir la seva pràctica en forma de propostes didàctiques experimentades a l'aula.

Les propostes didàctiques, validades pel Departament d'Ensenyament, es presenten a l'ARC amb una breu explicació i una fitxa que conté la descripció detallada de la proposta, els objectius, els recursos emprats i les orientacions metodològiques.

Cada proposta de l'ARC mostra els continguts curriculars i les competències que s'hi desenvolupen, i la majoria de propostes incorporen documents adjunts, tant per al professorat com per a l'alumnat: guies didàctiques, rúbriques d'avaluació, quaderns de treball i altres tipus de materials. Aquests materials són variats pel que fa al format: documents de text, documents PDF, quaderns virtuals, materials per a pissarres digitals i altres formats.

L'ARC és un projecte col·lectiu en evolució que creix dia a dia a favor de l'èxit escolar. S'hi pot accedir des de l'adreça *http://apliense.xtec.cat/arc*